

Európsky platobný rozkaz

© OLEXOVA VASILISIN s.r.o., 2012

OBSAH:

Abstrakt	5
1/ Úvod	7
1.1 Vymedzenie riešeného problému	7
1.2 Zmysel a cieľ dizertačnej práce	9
1.3 Teoretické koncepty	11
1.4 Plán výskumu a charakteristika zdrojov informácií	15
2/ Platobný rozkaz v národnej úprave	17
2.1 Všeobecná charakteristika platobného rozkazu ako procesného nástroja	17
2.2 Formovanie platobného rozkazu v národných poriadkoch členských štátov	21
2.3 Platobný rozkaz podľa slovenskej právnej úpravy	23
2.3.1 Podmienky konania	23
2.3.2 Návrh na vydanie platobného rozkazu	30
2.3.3 Doručovanie	32
2.3.4 Právoplatnosť a vykonateľnosť	34
2.3.5 Odpor a odvolanie	34
3/ Európsky platobný rozkaz	37
3.1 Potreba vzniku a formovanie európskej úpravy rozkazného konania	37
3.2 Východiská, ciele a princípy konania o EPR	39
3.3 Nariadenie o EPR, jeho ciele a obsah	40
3.3.1 Pôsobnosť Nariadenia o EPR	41

3.3.2	Podmienky pre vydanie EPR, určenie právomoci podľa nariadenia Brusel I 42	43
3.3.3	Návrh na vydanie EPR	47
3.3.4	Vydanie a doručovanie EPR	50
3.3.5	Opravné prostriedky	53
3.3.6	Vykonateľnosť a výkon EPR	56
3.4	Porovnanie s inými nástrojmi EU určenými na porovnateľné ciele	57
3.4.1	Európske konanie o drobných nárokoch	58
3.4.2	Európsky exekučný titul pre nesporné nároky	61
4/	Záver	65
4.1	Stručné porovnanie európskej a slovenskej právnej úpravy	65
4.2	Stručné porovnanie EPR s inými inštitútmi cezhraničného vymáhania pohľadávok v EU	68
4.3	Miera naplnenia očakávaní a formulovanie návrhov a východísk pre zlepšenie aplikačnej praxe	69
5/	Použitá literatúra	74

ABSTRAKT

Úsilie o zrýchlenie a zjednodušenie civilného súdneho konania v oblasti nesporných občianskoprávných a obchodnoprávných nárokov je nerozlučne spojené s inštitútom platobného rozkazu, ktorý je mylne často odsúvaný do pozície okrajového, či vedľajšieho inštitútu civilného konania. Pritom podľa dostupných štatistík je v súčasnosti práve táto forma uplatnenia nároku cestou súdu aplikovaná pri veľmi vysokom rozsahu, len v roku 2011 bolo v celej SR podaných v registri „Ro“ 153.280 návrhov na vydanie platobného rozkazu.

Keďže úprava platobného rozkazu na vnútroštátnej úrovni bola už predmetom viacerých publikácií, cieľom tejto práce je skúmanie prenesenia inštitútu platobného rozkazu na európsku platformu prijatím Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze (ďalej ako „Nariadenie o EPR“).

Pre lepšie pochopenie inštitútu EPR bolo potrebné sa v analytickej časti práce venovať nielen skúmaniu východísk a podmienok pre vydanie platobného rozkazu podľa vnútroštátnej úpravy, ale aj analýzy inštitútu EPR v kontexte s inými legislatívnymi nástrojmi Európskej únie (ďalej iba „EU“), prijatými k zlepšeniu cezhraničného vymáhania pohľadávok, konkurencieschopnosti a tým zároveň skvalitneniu fungovania vnútorného trhu, najmä konaním o drobných nárokoch a európskym exekučným titulom pre nesporné nároky.

Hlavným cieľom práce je vyhodnotenie celkového prínosu EPR v oblasti cezhraničného vymáhania pohľadávok, vzhľadom na skutočnosť, že na prijatie tohto inštitútu boli od jeho zrodu kladené veľké očakávania, ktorých naplnenie v praxi je určite zaujímavé sledovať a to nielen z hľadiska skúmania samotného EPR, ale aj iných trendov a budúceho vývoja právnych nástrojov prijatých a implementovaných v rámci zjednocovania a sfunkčňovania európskeho trhu.

1. Úvod

1.1 Vymedzenie riešeného problému

Cieľom práce je skúmanie v roku 2006 zavedeného inštitútu EPR ako nástroja medzinárodného vymáhania pohľadávok na trhu EU z hľadiska naplnenie cieľov jeho zavedenia. Hlavným cieľom pritom nesporne bolo naplnenie jednej z hlavných ambícií EU a to zlepšenie podnikateľského prostredia v členských štátoch v oblastiach, v ktorých toto nie sú schopné zabezpečiť porovnateľne efektívne samotné štáty vlastnými silami.

Po založení EU bolo zrejmé, že pre naplnenie jej cieľov, vrátane cieľa zlepšiť možnosti podnikateľov v jednotlivých členských krajinách z hľadiska uplatniteľnosti ich práv súdnou cestou v cezhraničnom kontexte, je rýchly vývoj európskeho medzinárodného práva súkromného (ďalej ako „EMPS“) nevyhnutný.

Základnými zásadami tvorby EMPS boli základné zásady, ktoré sa ťahajú naprieč celou filozofiou vzniku EU a to je zásada subsidiarity a proporcionality. V zmysle uvedených zásad zásahy regulované EU sú nutné len v primeranom rozsahu a len tam, kde je úprava na úrovni celoeurópskej efektívnejšia, ako úprava na úrovniach jednotlivých odlišných národných úprav.

Na realizovanie cieľom EU pomocou EMPS bola vytvorená platforma tzv. „európskeho justičného priestoru“, v rámci ktorého malo k uplatňovaniu stanovených cieľov pomocou EMPS ako aj nástrojov jeho aplikácie, najmä spolupráce súdov jednotlivých krajín, dochádzať.

Idea bola založená na vytvorení priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom bude zabezpečený občanom aj podnikateľom EU rovnaký prístup k štátnym orgánom v iných členských štátoch, podporí sa právna istota a odstránia prekážky vyplývajúce z rozdielností a inkompatibility právnych a administratívnych systémov v členských štátoch; ako príklad možno uviesť uznanie a výkon rozhodnutí v rámci celej EU.

EMPS je z hľadiska cezhraničného vymáhania pohľadávok tvorené jednak kolíznymi normami v oblasti

- určovania rozhodného práva ktoré upravilo Nariadenie Rím I (*Nariadenie* Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 z 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky)
- určovania súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach ktoré upravilo tzv. *Nariadenie* Brusel I (*Nariadenie* Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach),

Jednak samostatnými nadnárodnými inštitútmi a konaniami, z ktorých význam v oblasti vymáhania pohľadávok má najmä konanie podľa :

- *Nariadenia* Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu a
- *Nariadenia* Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky

Aplikácia uvedených noriem by nebola možná bez predpisov prijatých za účelom zlepšovania spolupráce v civilných veciach, ako napr.:

- *Nariadenie* Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach
- *Rozhodnutie* Rady z 28. mája 2001 o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci

- Smernica Rady 2003/8/ES z 27. januára 2003 o zlepšení prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch

Určenie cezhraničných civilných pravidiel vedie k uľahčeniu prístupu k justícii pre občanov EU, či už podnikateľov, ale aj nepodnikateľov a v konečnom rozsahu vedie k postupnému zblížovaniu právnych úprav členských štátov.

Ako vidno, prijaté Nariadenie o EPR je len jedným z článkov vedúcich k spoločným cieľom, ktorých spoločný kontext je potrebné mať na pamäti pri výklade a hodnotení ktoréhokoľvek z nich.

Nariadenie o EPR ako súčasť balíka opatrení smerujúcich k rýchlemu a účinnému vymáhaniu splatných pohľadávok najmä pre hospodárske subjekty v EU je možno považovať za jeden z najvýraznejších právnych nástrojov EU, ktorému bude táto práca venovaná .

Cieľom EPR bolo zaviesť jednoduché, automatizované konanie, navyše čo je veľmi podstatné - s efektom okamžite vykonateľného rozhodnutia bez samostatného uznávacieho a vykonávacieho procesu na pôde iného členského štátu.

Na strane druhej bolo však pri jeho zavedení nemenej dôležité dôsledne dbať na zabezpečenie minimálnej potrebnej ochrany dlžníka tak, aby nemohlo dôjsť k porušeniu jeho práv, či zneužívaniu inštitútu EPR na odňatie náležitého prístupu k spravodlivosti aj zo strany povinného subjektu.

Napriek existencii inštitútu platobného rozkazu na vnútroštátnej úrovni bolo jednoznačné, že cezhraničné vymáhanie pohľadávok pomocou výlučne vnútroštátnych nástrojov práva nie je efektívne a cezhraničné nástroje nie sú schopné riešiť jednotlivé členské štáty samostatne.

Význam EPR po jeho prijatí v období ekonomickej krízy od roku 2008 nepochybne stúpol, keďže práve omeškanie v podnikateľských úhradách následkom ťažšej hospodárskej situácie podnikateľov v spojení s ťažkou vymožitelnosťou pohľadávok je hlavným dôvodom sekundárnej platobnej neschopnosti a ohrozovania konkurencieschopnosti podnikov, ako nositeľov vnútorného trhu.

Možnosť dlžníka poľahky zabezpečiť nevymožiteľnosť pohľadávky veriteľa rôznymi prietiahmi a špekuláciami smerovali často až k obavám podnikat' mimo hranice domovského štátu, a teda brzdeniu obchodu na medzinárodnej úrovni, čo bolo v priamom rozpore s cieľmi EU a preto v rámci ďalšieho rozvoja neudržateľné.

Rovnako konanie o vykonateľnosti, nasledujúce po vydaní cezhraničného rozhodnutia, konanie zdražovalo a predlžovalo.

Toto všetko umocňovalo potrebu priority zavedenia rýchleho a účinného nástroja na vymáhanie pohľadávok, čo spolu so snahou EU o podporu cezhraničných obchodov a pretrvávajúcimi prekážkami účinného vymoženia oprávneného nároku veriteľa boli hlavnými dôvodmi zavedenia inštitútu EPR.

Európska komisia tu jednoznačne dospela k záveru, že túto problematiku nemôžu zvládnuť jednotlivé členské štáty samostatne, pričom záujem na takomto opatrení prevyšujúci iné národné záujmy bol z hľadiska zásady subsidiarity a proporcionality zrejmy.

Keďže potreba riešenia cezhraničných foriem vymáhania v rámci rozvoja medzinárodného trhu EU nebola sporná, vyústil proces na úrovni EU do prijatia Nariadenia o EPR, ktorého prínos aj potenciálne rezervy budú predmetom tejto práce.

1.2 Zmysel a cieľ dizertačnej práce

Účelom práce je podrobný výskum inštitútu EPR z hľadiska dôvodov jeho prijatia a hľadanie odpovede na otázku, či sa uvedené dôvody podarilo naplniť úplne, čiastočne, alebo vôbec.

Súčasťou vyhodnotenia úspešnosti inštitútu EPR by nesporne malo byť aj porovnanie tohto inštitútu s inými nástrojmi práva aplikovateľných v cezhraničnom vymáhaní pohľadávok.

Z tohto pohľadu sa chcem v práci zamerať jednak na skúsenosti členských krajín s inštitútom platobného rozkazu na národnej úrovni, možnosťami použitia tohto národného nástroja pri vymáhaní cezhraničných pohľadávok, ako aj dôvody a očakávania ktoré odôvodnili prijatie EPR.

Následne sa zameriam na analýzu tohto nástroja z hľadiska teórie aj praxe, s cieľom bilancovať prínosy a nedostatky súvisiace s týmto inštitútom a to aj za pomoci porovnateľných nástrojov práva, či už nástrojov národných právnych poriadkov, alebo práva EU, ktoré slúžia na vymáhanie pohľadávok na medzinárodnej úrovni.

Záver práce by teda mal obsahovať informáciu o skutočnom aj potenciálnom prínose a efektívite vymáhania pohľadávok za použitia inštitútu EPR, ako aj nedostatky vyplývajúce z platnej úpravy, s prípadnými návrhmi nápravy týchto nedostatkov pomocou legislatívnych či iných opatrení.

V dizertačnej práci pokúsím zamerať na nasledovné okruhy informácií

- a) Charakteristika a ciele rozkazného konania v národných poriadkoch
- b) Vplyv historických súvislostí na formovanie národných úprav rozkazného konania
- c) Ciele prijatia EPR
- d) Formovanie a vývoj inštitútu EPR
- e) Súčasná prax EPR z hľadiska naplnenia cieľov
- f) Budúcnosť EPR a vylepšenie jeho aplikačnej praxe

Ako vyplýva z uvedeného, pre pochopenie cieľov, významu a formovania EPR bude zrejme prínosom venovať časť práce podrobnejšie vzniku inštitútu platobného rozkazu v národných úpravách, ako aj potenciálne či praktické problémy spojené s týmto nástrojom na národnej úrovni. Ako príklad možno uviesť, že práve rozdiely v národných úpravách spôsobili rozdielne koncepcie pri rokovaniach o úprave EPR, kedy si členské štáty pochopiteľne snažili presadiť koncepciu najbližšiu k ich právnej úprave. Najmä rozdielnosť možnosti

preskúmania oprávnenosti návrhu zo strany súdu (či už výlučne sudcom alebo iným zamestnancom súdu) vychádza z rôznych tradičných právnych poňatí v jednotlivých členských štátoch.

Následne v ďalšej časti smerujúcej k jadrú práce sa bude potrebné zamerať na hlavné dôvody vzniku prijatia európskej legislatívy smerujúcej k prijatiu EPR, poukázať na očakávania spojené s prijatím EPR oproti predchádzajúcemu právnemu stavu.

Analytickou a najrozsiahlejšou časťou práce bude skúmanie aplikačnej praxe spojenej so zavedením tohto inštitútu na súdoch EÚ a rozhodovacej praxe spojenej s týmto inštitútom. V tejto časti budú tiež podrobne analyzované slabé články úpravy a miesta, ktoré sa javia problematicky.

Záver práce by mali obsahovať zistenia o naplnení očakávaní spojených s prijatím tohto nástroja z hľadiska jeho efektivity a celkového prínosu, v kontexte porovnania s inými dostupnými a alternatívne použiteľnými nástrojmi, sledujúcimi rovnaké ciele. Súčasne by mali dať odpoveď na to, aký vývoj čaká tento inštitút a aký ďalší vývoj by bolo možné doporučiť.

1.3 Teoretické koncepty

Oblasť výskumu na ktorú je zameraná dizertačná práca bude posúdenie inštitútu EPR z hľadiska aplikačnej praxe, so zameraním na tému vytvorenia bilancie zamýšľaných a dosiahnutých cieľov EPR.

Cieľom výskumu a hlavná otázka, na ktorú som hľadala v práci odpoveď je, aký prínos predstavuje EPR pre bežných občanov členských štátov EÚ a aké opatrenia by mohli pomôcť efektívnejšej aplikácii tohto inštitútu v súdnej praxi.

Podotázkami, ktorých vyriešenie je pre vyriešenie hlavnej otázky kľúčové, sú najmä nasl. otázky:

- 1/ čo je zmyslom rozkazného konania?
- 2/ čo formovalo vznik EPR, aké boli hlavné očakávania od zavedenia EPR?
- 3/ aké sú výsledky zavedenia EPR z hľadiska dosiahnutých výhod?
- 4/ existujú alternatívne nástroje? Aké sú ich výhody/ nevýhody?
- 5/ trpí prax EPR nedostatkami?
- 6/ je možné nedostatky eliminovať, alebo obmedziť?
- 7/ ak áno akými prostriedkami?
- 8/ je možné tieto prostriedky aplikovať popri sebe?
- 9/ ak sa viacero prostriedkov vzájomne vylučuje, ktorý prostriedok doporučujeme použiť a prečo?

Použitá výskumná metóda je metóda **kvalitatívneho výskumu**, v ktorom sa kladie dôraz na výklad skúmaných javov očami samotných aktérov skúmaného diania a ktorého výsledkom je detailný opis jednotlivých skúmaných skutočností.

Glaser a Corbinová definovali kvalitatívny výskum ako akýkoľvek výskum, prostredníctvom ktorého sa výsledky nedosahujú za pomoci štatistických metód, alebo ďalších spôsobov kvantifikácie.¹ Identický pohľad na vec má aj Disman, ktorý zdôrazňuje, že „*kvalitatívny výskum je nenumerické šetrenie a interpretácia sociálnej reality. Cieľom je tu odkryť význam podkladaný zdieľaným informáciám.*“²

Gavora vo svojej práci Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výskumu ho rozoberá obširnejšie. „*Kvalitatívny výskum nepotvrďuje (alebo nevyvracia) to, čo je už známe, o čom už existuje teória. Naopak, kvalitatívny výskum najčastejšie vytvára nové teórie alebo kladie nové otázky. To znamená, že objavuje nové pohľady alebo mení doterajšie pohľady na javy.*“³

Štach chápe kvalitatívny prístup ako princíp, ktorý prostredníctvom skúmanej problematiky určuje výber a spôsob aplikácie kvalitatívnych metód.⁴

Tento postup vysvetľujú Strauss a Corbinová takto: „*Kvalitatívne metódy sa používajú k odhaleniu a porozumeniu toho, čo je podstatou javu o ktorom toho ešte veľa nevieme. Môžu byť tiež použité k získaniu nových názorov o jave o ktorom už niečo vieme. V neposlednom rade môžu kvalitatívne metódy pomôcť získať o jave detailné informácie, ktoré sa kvantitatívnymi obtiažne zachytávajú.*“⁵

Kvalitatívny výskum teda využíva najširšie a rôznorodé formy vedeckých metód, ktoré si volí autor podľa problematiky, ktorú chce skúmať. Literatúra spravidla uvádza najčastejšie 5 základných metód kvalitatívneho výskumu, ktoré sa nazývajú aj štruktúrované metódy:

- 1) naratívna metóda
- 2) fenomenologická metóda
- 3) etnografická metóda
- 4) prípadové štúdie
- 5) ukotvená teória

Z uvedených metód bude využívaná najmä:

Fenomenologická metóda - ktorá spočíva v tom, že z istého fenoménu vylúčim všetko čo je subjektívne a v zátvorke mi ostane jedine čistá podstata a

¹ HENDL J., 2005: Kvalitatívny výskum, Portál, Praha, 408s

² DISMAN, M. 2000. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, s. 285

³ GAVORA, P.: Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výskumu. Bratislava : Regent, 2006, s. 18

⁴ MIOVSKÝ, M.: 2006 Kvalitatívny prístup a metódy v psychologickom výskume. Praha: Grada, s. 121

⁵ STRAUSS A., CORBIN J., 1999: Základy kvalitatívneho výskumu: postupy a techniky metódy zakotvené teórie, Sdružení podané ruce a nakladatelství Albert, ISBN 80-85834-60-X, s. 11

Prípadové štúdiá - ktorá predstavuje detailné štúdium jedného prípadu alebo niekoľko málo prípadov⁶. Práve táto metóda umožňuje zachytiť komplikovanosti detailov, vzťahov a procesov prebiehajúcich v určitom mikroprostredí. Táto metóda predpokladá, že podrobný výskum jedného prípadu prispeje k lepšiemu porozumeniu a pochopeniu iných, obdobných prípadov. Tieto prípady je však treba vnímať a chápať širšom kontexte, eventuálne ich porovnať s ďalšími prípadmi. Pre prax je dôležitá ako príklad, ktorý sa dá indukciou zovšeobecniť a zovšeobecnenie opäť dedukciou použiť pre nový prípad

Teoretické východiská bude tvoriť štúdium zdrojov, ktorého cieľom bude zhromažďovanie informácií týkajúcich sa najmä rozkazného konania všeobecne, jeho histórie, dôvodov zavedenia a cieľov z hľadiska ich dosiahnutia na národnej úrovni.

Výsledky štúdia jednotlivých noriem a prípadov z praxe budú analyzované a porovnávané s inými nástrojmi kladúcimi si rovnaké ciele ako má EPR, ak existujú.

Analýza je vedecká metóda založená na dekompozícii celku na elementárne časti s cieľom vysvetlenia určitého pojmu. Analýza pochádza z gréckeho analyó (rozväzovať, rozoberať) a znamená rozbor, metódu skúmania zložitejších skutočností rozkladom na jednoduchšie. V bežnej reči môžeme teda analýzu chápať ako systematický rozbor niečoho najprv nezrozumiteľného, pozorné skúmanie detailov a podrobností v nádeji, že sa medzi nimi nájde kľúč k pochopeniu veci.⁷

Analytickú metódu prvýkrát popísal René Descartes, a to v štyroch krokoch vo svojej rozprave (R. Descartes, Rozprava o metóde, kap. 2), pričom sa jednalo o nasledovné kroky:

1. Prijímať len to, čo sa mi predstavuje tak jasne a zreteľne, že o tom nemôžem pochybovať.
2. Každý problém rozdeliť na čo najjednoduchšie časti, ktoré je možné bezpečne poznať
3. Postupovať od jednoduchého k zložitému postupnosťou krokov
4. Zostaviť úplné zoznamy a obecné prehľady, aby bolo isté, že sme na nič nezabudli

V našom prípade budeme analyzovať text právnych noriem so zameraním na jednotlivé právne kategórie, ktoré si vopred zadefinujeme, napríklad z hľadiska:

- Formálne požiadavky na podanie návrhu
- Dokazovanie vykonané súdom
- Ochrana práv dlžníka
- Doručovanie, fikcie
- Vynútiteľnosť dodržania lehôt
- Možnosti podať opravný prostriedok
- Priama vykonateľnosť rozhodnutia

Cieľom je získať podrobné informácie o jednotlivých aspektoch EPR, tieto porovnať a vyhodnotiť z hľadiska kladov a záporov.

⁶ HENDL Jan. Úvod do kvalitatívneho výskumu. Praha: Karolinum, 1997. s.104

⁷ www.wikipedia.cz

Logickou interpretáciou je následne možné generovať hypotézy a rozvíjať teórie o existujúcom právnom stave z hľadiska prínosu, alebo naopak nedostatkov vo vzťahu k naplneniu cieľov EPR., ako aj jeho možnostiach vývoja, doplnenia či zmeny.

Získané informácie bude možné interpretovať aj pomocou komparatistickej metódy, pomocou ktorej je možné porovnať právnu úpravu EPR s úpravou rozkazného konania na úrovni jednotlivých členských štátov, s dôrazom na to, či výhody, ktoré toto konanie prinieslo na úrovni členských štátov, sa podarilo pretaviť do konania o EPR. Rovnako je možné porovnať EPR s inými existujúcimi nástrojmi práva EU, alebo iných medzinárodných dohôd členských štátov.

Aj pri komparácii je podstatné dôkladne a presne vymedziť kritériá a znaky, ktoré sú pre skúmané javy podstatné a ktoré budú porovnávané s cieľom identifikovania zásadných či podstatných rozdielov, s vyvodením záverov o výhodách či nevýhodách zistených rozdielov.

Okrajovo bola použitá aj metóda historická, najmä pri skúmaní vývoja platobného rozkazu v národných právnych poriadkoch členských štátov a ich vplyvu na vývoj a prax EPR.

1.4 Plán výskumu a charakteristika zdrojov informácií

Výskum znamená proces vytvárania nových poznatkov. Jedná sa o systematickú a starostlivo naplánovanú činnosť, ktorá je vedená snahou zodpovedať kladené výskumné otázky a prispieť k rozvoji daného odboru.⁸

Výskum je súhrnom aktivít, ktoré zahŕňajú procesy štúdia, experimentovania a testovania teórie, ktoré sú obsiahnuté v generovaní vedeckých poznatkov. Výskum je možné členiť podľa rôznych hľadísk. Výskum a vývoj sa môže členiť nasledovne:

- a) základný výskum – teória zameraná najmä na získavanie nových poznatkov o nových pozorovateľných faktoch bez priameho využitia
- b) aplikovaný výskum – je zameraný predovšetkým na určitý konkrétny cieľ
- c) experimentálny výskum – smeruje k zavádzaniu nových procesov alebo na podstatné zdokonalenie už existujúcich
- d) vyhodnocovanie výskumu – je to činnosť, ktorá je veľmi príbuzná výskumu; tvorí ju súbor aktivít prispievajúcich k rozširovaniu a aplikovaniu vedeckých a technických poznatkov z výskumu a vývoja⁹

⁸ HENDL J., 2005: Kvalitatívny výzkum, Portál, Praha, ISBN 80-7367-040-2, s. 30

⁹ BENČO J., Metodológia vedeckého výskumu, IRIS, Bratislava, s. 18 - 19

Pri spracovaní rigoróznejšej práce som využila najmä analytickú resp. analyticko - deskriptívnu metódu. Ďalej metódu interpretačnú, ktorej cieľom je vyložiť a porozumieť skutočnému zmyslu právnych noriem alebo súdnych rozhodnutí. V časti kde sa zaoberám základným historickým vývojom EPR je aplikovaná metóda historicko – komparatívna.

V zmysle uvedenej definície bude výskum zložený z nasledovných etáp:

1/ prípravná etapa výskumu bude pozostávať z nasledovných krokov:

- 1.1/ zadefinovanie cieľa, tak ako je písaný v časti 1.2 tejto práce.
- 1.2/ zadefinovanie hl. pojmov predstavujúcich skúmané kategórie, najmä: platobný rozkaz, európsky platobný rozkaz, stupne konania, opravné prostriedky, počítanie lehôt, doručovanie, pohľadávka, veriteľ, dlžník, omeškanie, splatnosť
- 1.3/ sumarizácia poznatkov o zvolenej oblasti zo všetkých existujúcich a dostupných zdrojov

2/ informácie získané z teoretických zdrojov doplníme pomocou vyššie v časti 1.3 opísaných vedeckých výskumných metód (najmä prípadových štúdií vrátane súdnej kazuistiky a logických metód, najmä induktívnej metódy) o doplnujúce poznatky

3/ získané informácie budú analyzované so zameraním na jednotlivé právne kategórie, ktoré si vopred zadefinujeme

4/ analyzované informácie porovnáme (komparačnou metódou) podľa vybraných kritérií s inými existujúcimi právnymi nástrojmi a postupmi

5/ výsledky zistení podľa predošlých krokov budú využité pri formulácii všeobecných teórií a záverov

2/ Platobný rozkaz v národnej úprave

2.1 Všeobecná charakteristika platobného rozkazu ako procesného nástroja

V jednotlivých členských štátoch EU, v ktorých sa aplikuje systém kontinentálneho práva založený na spoločných právnych koreňoch a tradíciách a ktoré sa v zásadných otázkach, vrátane úpravy rozkazného civilnoprávneho konania, iba málo líšia, predstavuje práve rozkazné konanie jediný inštitút, prostredníctvom ktorého je možné relatívne rýchlo, hospodárne a efektívne dosiahnuť v tzv. skrátenom civilnoprávnom konaní vykonateľný exekučný titul na peňažné plnenie.

Toto skrátené konanie sa na Slovensku ako aj v ostatných členských štátoch v praxi osvedčilo osobitne v rámci vymáhania pohľadávok zo strany podnikateľov, či už vo vzťahu k spotrebiteľovi, alebo inému podnikateľovi. Jedným zo základných problémov podnikateľov pri výkone ich podnikateľskej činnosti bola totiž odjakživa

neochota odberateľov hradiť svoje pohľadávky riadne a včas, pričom podnikatelia nedisponujú nástrojmi, ktorými by mohli uspokojenie dosiahnuť.

Preto vzrastal význam legislatívnych opatrení štátu, ktorými by zabezpečil nútený výkon takýchto pohľadávok v primeranom čase a s primeranou efektivitou, ktorý **prišiel v podobe inštitútu platobného rozkazu.**

Treba mať na pamäti aj tú skutočnosť, že platobná disciplína podnikateľov závisí priamoúmerne od efektivity nástrojov štátu dosahovanej v rámci legislatívneho prostredia vytvoreného pre vymáhanie pohľadávok a nútený výkon rozhodnutí. Dlužník má automaticky tendenciu hradiť oneskorene ak mu je známe, že veriteľ nemá efektívne nástroje domôcť sa svojich práv účinne a v krátkom čase.

Okrem toho, samotné dlhotrvajúceho súdne konanie umožňuje prijať dlžníkom opatrenia zamerané na zmenšenie majetku a zmarenie alebo ohrozenie uspokojenia nárokov veriteľov. Práve to bolo dôvodom, prečo najprv na úrovni jednotlivých členských krajín a neskôr aj na úrovni EÚ došlo k zavedeniu tzv. skráteného/ rozkazného konania.

Úprava platobného rozkazu vyplýva z toho, že hoci sú neplnené peňažné záväzky nesporné, plynutím času po splatnosti pohľadávky dochádza k znižovaniu šancí na ich reálne vymoženie.

Koncept inštitútu platobného rozkazu, ako formy skráteného konania, bol nastavený práve na prípady nesporných splatných finančných pohľadávok s cieľom pomôcť konkurencieschopnosti podnikateľov, pri ktorej hrá šanca vymôcť svoje nároky v krátkom čase mimoriadne dôležitú úlohu.

Platobný rozkaz predstavoval od svojho vzniku formu rozhodovania v zrýchlenom konaní, kedy súd skutkový stav overí iba z hľadiska naplnenia základných vecných a formálnych predpokladov pre posúdenie opodstatnenosti tvrdeného nároku.

Takáto zjednodušená forma rozhodovania súdu preto prichádza do úvahy iba v skutkovo jednoduchších prípadoch, kde je možné aby sa súd ľahko zorientoval v skutkovom a právnom stave a mohol rozhodnúť na základe predložených listinných dôkazov bez nariadenia pojednávania a vykonania riadneho dokazovania v zmysle procesných predpisov.

Rozhodnutie je vydané iba na základe skutočností tvrdených žalobcom, bez nariadenia pojednávania a výsluchu odporcu. Platobný rozkaz môže znížiť iba na zaplatenie určitej peňažnej čiastky, pričom nárok na zaplatenie musí vyplývať zo skutočností uvedených žalobcom.

Podporiť účel tohto konania by mal jeho neformálny charakter v ktorom dominuje snaha o hospodárnosť a vylúčenie priťahov.¹⁰ V záujme rýchleho prejednanie veci nebýva v týchto prípadoch nariadené pojednávanie vo veci a súd má preto možnosť vydať rozhodnutie v relatívne krátkej dobe.

¹⁰ PELIKÁNOVÁ, R., Platební rozkaz – Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha : Nakladatelství Linde Praha, 2000. s. 21. ISBN 80-7201-220-7.

Keďže sa jedná o skrátené konanie, v ktorom je kladený dôraz na princípy hospodárnosti a efektívnosti konanie, musí logicky dochádzať aj k potláčaniu iných základných princípov civilného konania, najmä princípu na spravodlivý proces. Podstatou tohto princípu je možnosť domáhať sa svojho práva u nestranného a nezávislého orgánu, ktorým je súd, rozhodujúci podľa pravidiel zaručujúcich spravodlivé posúdenie veci.¹¹

V tejto súvislosti však zároveň vzniká otázka, či skrátené konanie neobmedzuje príliš procesné postavenie žalovaného, najmä ústavné právo na spravodlivý proces. Diskutovanými sú najmä dva základné problémy a to, potrebná hĺbka a rozsah preskúmania uplatneného peňažného nároku žalobcu a napadnuteľnosť súdneho rozhodnutia vydaného v rozkaznom konaní.¹²

Ďalší nedostatok môžeme nájsť v princípe rovnosti, kedy žalovanému nie je vôbec umožnené vyjadriť sa k podstate sporu pred vydaním platobného rozkazu. V rozkaznom konaní sa zásadne rozhoduje bez nariadenia pojednávania, preto tu nedochádza k uplatneniu princípu verejnosti a ústnosti. Zároveň v rozkaznom konaní nedochádza k dokazovaniu, a preto nemôže byť uplatnená zásada voľného hodnotenia dôkazov vrátane zásady priamosti. Obmedzenie použitia základných princípov civilného konania je vyvážené radou podmienok, ako už bolo uvedené vyššie, najmä doručovanie do vlastných rúk s vylúčením náhradného doručenia, nemožnosťou vydania platobného rozkazu v prípade neznámeho pobytu žalovaného, alebo možnosťou podania odporu v lehote k tomu stanovenej.

Toto je vyvážené výhodami spočívajúcimi v rýchlosti a hospodárnosti konania.

Rýchlosť konania by mala byť garantovaná zakotvením lehoty, v rámci ktorej je príslušný súd povinný rozhodnutie vydať za predpokladu, že návrh spĺňa procesnoprávne a hmotnoprávne predpoklady.

S cieľom zjednodušiť konanie bol zavedený v Slovenskej republike formulár, ktorého vyplnenie a priloženie k návrhu garantuje vydanie rozkazu do 10 dní do úhrady poplatku a podania návrhu.

Nevýhodou existujúcej úpravy jednoznačne je to, že nepodanie návrhu na predpísanom formulári má za následok absenciu akejkoľvek zákonne lehoty stanovenej súdu na vydanie rozhodnutia, čo nepovažujem za správne a ťažko možno pre toto nájsť primerané dôvody. Na tom nič nemení skutočnosť, že by lehota pri inom ako formulárom zjednodušenom návrhu mohla byť dlhšia, napríklad 30 dní.

Aj v prípade platobného rozkazu sú jeho výhody na jednej strane vyvážené nevýhodami na strane opačnej. Výhody, ktoré toto konanie poskytuje veriteľom, je logicky nasledované nevýhodami na strane dlžníkov. Pre toto konanie sú na strane dlžníka typické dve hlavné nevýhody:

- 1/ obmedzené možnosti súdu zistiť náležité skutkový stav a prípadne overiť pravdivosť tvrdení navrhovateľa a
- 2/ oslabená možnosť aktívnej obrany odporcu pred vydaním platobného rozkazu

¹¹ ŠIMÁČKOVÁ, K.; KOLÁČKOVÁ, J., Právo na spravodlivý proces v prostoru Evropských spoločenstiev. Právni fórum. 2005, roč. 2, č. 11, s. 421. ISSN 1214-7966.

¹² MACUR, J., Platebný rozkaz v civilním procese České republiky a zemí Evropské unie. Právni rozhledy. 2002, roč. 10, č. 5, s. 204. ISSN 1210-6410.

Práve na obranu proti uvedeným nežiadúcim následkom platobného rozkazu zákon garantuje dlžníkovi ochranu jeho práv a právom chránených záujmov zakotvením ochranných mechanizmov ktoré sú nasledovné:

- 1/ Na vydanie platobného rozkazu nie je právny nárok a závisí výlučne od posúdenia súdu, či bude postupovať touto zrýchlenou formou, alebo nie a to bez ohľadu na skutočnosť, či navrhovateľ vydanie platobného rozkazu navrhol. Súd môže vydať rozkaz aj v prípade, že tak navrhovateľ nežiadal ex offio, alebo naopak neuplatniť tento postup v prípade, kedy to veriteľ navrhol, ale súd sa nestotožnil s naplnením podmienok pre takúto procesný postup.
- 2/ Vylúčenie možnosti náhradného doručenia, t.j. automatické zrušenie už vydaného platobného rozkazu zo zákona v prípade, že nie je možné doručenie platobného rozkazu do vlastných rúk
- 3/ Vylúčenie možnosti doručenia platobného rozkazu do cudziny
- 4/ Právo dlžníka podať odpor a domáhať sa tým nariadenia riadneho procesu s následkom zrušenia už vydaného platobného rozkazu a nariadenia pojednávania a dokazovania. S cieľom uľahčiť odporcovi situáciu nie sú na podanie odporu kladené osobitné obsahové či formálne náležitosti, jedinou podmienkou je, aby obsahoval aspoň nejaké odôvodnenie.

Iba taký platobný rozkaz, ktorý bol doručený dlžníkovi do vlastných rúk a proti ktorému nebol podaný odpor, nadobúda účinky právoplatného a vykonateľného rozsudku a je exekučným titulom. Na jeho základe bude môcť navrhovateľ ako oprávnený viesť exekúciu.

2.2 Formovanie platobného rozkazu v národných poriadkoch členských štátov

Platobný rozkaz existuje v národných úpravách už od začiatku 20-teho storočia. Historicky prvou normou upravujúcou tento inštitút na území Slovenska bola tzv. recepčná norma z roku 1918, ktorou sa zákony platiace v Rakúsko - Uhorsku (zákon č. 67/1873 Ríšsky zákonník a neskôr platný ríšsky zákonník č. 113/1895) stali súčasťou česko-slovenského právneho poriadku. V týchto zákonoch bola úprava platobného rozkazu na tú dobu celkom vyspelá. Táto úprava bola neskôr zrušená v roku 1951, kedy vstúpil do platnosti nový občiansky súdny poriadok (142/1950 Zb.) v ktorom bola úprava platobného rozkazu veľmi podobná tej súčasnej, a to napriek tomu, že vzhľadom na ekonomicko-sociálnu situáciu nehrala primárnu roľu vo fungovaní ekonomiky tak, ako je tomu dnes, čo ostalo bezo zmeny aj po prijatí zákona č. 99/1963 Zb., kde úprava inštitútu platobného rozkazu prešla viacerými podstatnými zmenami.

Inštitút platobného rozkazu je hojne používaný takmer vo všetkých členských štátoch EU, ich úprava je však často veľmi odlišná. V niektorých z členských štátov je však platobný rozkaz inštitútom pomerne novým (napríklad v Španielsku a Portugalsku). Národné úpravy zvyčajne neumožňujú realizovať vydanie platobného rozkazu v cezhraničných sporoch, k čoho odstráneniu má smerovať práve prijatie unifikovanej úpravy na úrovni EU.

Existujú však aj krajiny v ktorých vôbec nepoznajú inštitút platobného rozkazu, prípadne konanie o PR je natoľko odlišné, že ho tak ani nie je možné nazvať. Takýto právny stav je Veľkej Británii, Dánsku, Írsku a Holandsku.

Aj medzi štátmi, ktoré poznajú inštitút platobného rozkazu, existujú výrazné rozdiely vo viacerých otázkach. Najvýraznejšie rozdiely je možné vidieť v tom:

- či ide o jednostupňové konanie alebo dvojstupňové,
- obmedzení maximálnej výšky na vydanie platobného rozkazu
- rôznom rozsahu požiadaviek na podanie žaloby
- obligatórnosti alebo fakultatívnosti konania
- nemožnosti využitia konania pri cezhraničnom doručení
- povinnom zastúpení právnym zástupcom
- prevažne neautomatizovanom spracovaní platobného rozkazu na jeho vydanie
- rôzna výška súdnych poplatkov¹³

Napríklad v Nemeckej spolkovej republike, kde je vysoká úroveň automatizácie je riešených vyše 8 miliónov podaní v rámci konania o platobnom rozkaze. Vďaka vysokej automatizácii sa tu výrazne šetria jednak ľudské zdroje ako aj zdroje finančné. Je veľmi pozoruhodné, že až proti 7,2 milióna z týchto podaní nie je podaný odpor.¹⁴

Úpravy jednotlivých štátov rozlišujú dva základné modely: dôkazný a nedôkazný, ktoré sa líšia najmä povinnosťou žalobcu predkladať listinné dôkazy a tiež rolou sudcu o možnosti preskúmania návrhu na vydanie platobného rozkazu. Nedôkazný model je uplatňovaný najmä v Nemecku, Rakúsku, Fínsku, Švédsku či Portugalsku. Naopak dôkazný model, ktorý počíta s aktívnou účasťou sudcu je upravený napr. v Belgicku, Francúzsku, Grécku, Luxembursku, Taliansku či Španielsku.

Ďalším základným rozdielom v úpravách jednotlivých členských štátov je rozlišovanie na jednofázové konanie (Rakúsko, Portugalsko) alebo či má žalovaný možnosť brániť sa voči žalobnému návrhu dvakrát (Nemecko, Švédsko, Fínsko) – v takto prípade súd žalovanému najprv zašle výzvu na zaplatenie a až následne, keď žalovaný nepodá odpor, vydá PR, proti ktorému je možné podať odpor žalovaným.

Hoci táto práca je venovaná EPR, pre podrobné pochopenie všetkých aspektov podstatných pre jeho iniciovanie a vydanie je potrebné mať aspoň základný prehľad o úprave vnútroštátnej členského štátu aplikujúceho Nariadenie o EPR.

¹³ MACUR, J. Platební rozkaz v civilním procesu České republiky a zemí evropské unie. Právní rozhledy, 2002, č. 5, s. 201-206

¹⁴ KODEK G. E. Rechberger W.H. Das Mahnverfahren in den Mitgliedsstaaten der EU Generalbericht.. In Order for Payment in the European Union, edited by Kodek G. E. Rechberger W.H., LinkThe Hague: Kluwer Law International, 2001, s. 8-11

Dôvodom je skutočnosť, že Nariadenie o EPR nezakotvuje osobitnú súdnu sieť s osobitnými procesnými pravidlami pre vydanie tohto rozhodnutia, ale upravuje iba spoločné všeobecné otázky spojené s inštitútom EPR.

Vnútroštátna úprava tak spolutvorí právny rámec predpokladov a podmienok pre konanie o EPR, na ktorého základe európska úprava tvorí spoločnú nadstavbu základných pravidiel a princípov pre vydanie EPR, spoločných pre všetky štáty EU. Mnohé detaily a mechanizmus konania a vydania rozhodnutia preto ostal na vnútroštátnej procesnej úprave členského štátu, ktorý návrh na vydanie EPR prejednáva a práve táto tvorí východisko pre množstvo podmienok procesného postupu, napr. preverenie podmienok konania podľa predpisov iného štátu, prijatie návrhu, vyzvanie na úhradu poplatku a iné.

Vnútroštátne predpoklady pre vydanie EPR by sme si chceli z týchto dôvodov priblížiť na príklade slovenskej úpravy.

2.3 Platobný rozkaz podľa slovenskej právnej úpravy

Platobný rozkaz je v Občianskom súdnom poriadku Slovenskej republiky upravený v §§ 172 až 175, pričom je obsiahnutý v 4. hlave tretej časti hneď za úpravou iných procesných foriem rozhodovania - rozsudku a uznesenia.

2.3.1 Podmienky konania

Aby mohlo prebehnúť konanie a vydané rozhodnutie v skrátanom konaní, je potrebné splniť všeobecné aj osobitné procesné podmienky vyplývajúce z občianskeho procesného práva pre tento typ konania, ktoré sa vyznačuje istými osobitosťami. Tieto procesné podmienky sú v Občianskom súdnom poriadku upravené v § 103 a nasl. označené ako podmienky konania.¹⁵

Súd je povinný v každom konaní skúmať splnenie procesných podmienok z úradnej povinnosti. Procesné podmienky je možné rozlišovať ako odstrániteľné a neodstrániteľné. Príkladom odstrániteľnej procesnej podmienky je nedostatok plnej moci pre splnomocnenca, nedostatočné vymedzenie žalobného návrhu alebo identifikovanie účastníkov konania, príkladom neodstrániteľnej podmienky je nedostatok procesnej spôsobilosti účastníka.

Ak pôjde o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

Ak pôjde o odstrániteľný nedostatok – súd účastníka vyzve, aby v stanovenej lehote návrh doplnil, alebo opravil.

Ak tak účastník v určenej lehote neurobí a pre uvedený nedostatok nemožno v konaní pokračovať, súd návrh odmietne.¹⁶ Odmietnutie žaloby bude mať rovnaké procesné dôsledky ako zastavenie konania.

Procesné podmienky sa nikdy netýkajú samotného práva, resp. uplatneného nároku, napr. otázka premlčania či dokonca pochybnosť o samotnej existencii práva, trvaní či zániku práva nebráni vecnému rozhodnutiu.

Pod podmienkami pre vydanie platobného rozkazu je potrebné rozumieť

1/ všeobecné procesné podmienky

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol.: Civilní právo procesní. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 238.

¹⁶ § 43 ods. 2 O.s.p.

Všeobecné procesné podmienky

O.s.p. nevymenováva všetky procesné podmienky, ktoré musia byť splnené, všeobecne ich však rozlišujeme jednak:

- a) procesné podmienky na strane súdu - právomoc a príslušnosť
- b) podmienky na strane účastníkov - spôsobilosť byť účastníkom, procesná spôsobilosť, plná moc zástupcu nespôsobilého účastníka
- c) splnenie poplatkovej povinnosti
- d) procesné podmienky vzťahujúce sa k právnemu princípu „ne bis in dem“ – prekážka prebiehajúceho konania (litispendencie) a prekážka právoplatne rozhodnutej (rei iudicatae)

Ad a/ Právomoc a príslušnosť súdu pre podanie návrhu na vydanie platobného rozkazu

Pokiaľ súd zistí, že vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec príslušnému orgánu.¹⁷ Takáto situácia nastane, ak má súd rozhodovať o peňažných nárokoch, ktoré neplývú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov.¹⁸ Ide o podmienku, ktorú súd skúma kedykoľvek počas konania.

Príslušnosť určuje, ktorý druh, stupeň a konkrétny súd bude o danej veci rozhodovať. Hovoríme o vecnej, funkčnej a miestnej príslušnosti. Súd vecnú a funkčnú skúma kedykoľvek počas konania. V prvom stupni zásadne rozhodujú vecne príslušné okresné sudy a v určitých taxatívne vymedzených prípadoch krajské sudy.¹⁹ Funkčnú príslušnosť upravuje, ktorý súd bude rozhodovať o opravnom prostriedku. O funkčnej príslušnosti môžeme hovoriť iba v prípade rozhodovania o opravnom prostriedku proti výroku o náhrade trov konania. Miestnu príslušnosť upravuje § 84 a nasl. O.s.p.. K rozkaznému konaniu je rovnako ako ku klasickému príslušný zásadne všeobecný súd žalovaného. Miestna príslušnosť je posudzovaná zásadne podľa okolností rozhodných v čase začatia konania a takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania. /...../

Ad b/ Podmienky na strane účastníka

„Spôsobilosťou byť účastníkom konania sa rozumie spôsobilosť subjektov mať procesné práva a povinnosti, ktoré procesné právo priznáva účastníkom konania. Ide teda o procesnú subjektivitu. Túto spôsobilosť upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 19 tak, že ju má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti, inak len ten, komu ju zákon priznáva. Citované ustanovenie sa teda odvoláva na hmotné právo, t.j. Občiansky zákonník. Podľa § 7 Občianskeho zákonníka spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením a zaniká smrťou.“²⁰

¹⁷ § 104 ods. 1 O.s.p.

¹⁸ § 7 ods. 1 O.s.p.

¹⁹ § 9 ods. 2 O.s.p.

²⁰ Uznesenie NS SR zo 14.7.2010, Cdo/2008/2009

Nespôsobilosť byť účastníkom konania má za následok nesplnenie procesnej podmienky konania. Nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania.²¹

Ak dôjde k strate spôsobilosti byť účastníkom konania až v priebehu konania, t.j. pred právoplatným rozhodnutím veci, postupuje sa podľa § 107 O.s.p.. Súd vo vzťahu k prejednávanej veci posúdi, či bude v konaní pokračovať s procesným nástupcom, konanie preruší alebo uznesením zastaví. Ak nebude konanie zastavené, súd ďalej posúdi, či je možné v konaní vzápätí pokračovať. Ak to možné nebude, konanie preruší. Ak navrhovateľ alebo odporca zomrel, trvá prerušenie konania obvykle až do skončenia konania o dedičstve, keďže až potom bude zrejmé, ktorý z dedičov prevzal predmetnú pohľadávku alebo dlh. V prípade ak zanikne právnická osoba, súd pokračuje v konaní s jej právnym nástupcom, pričom k prechodu dochádza obvykle už pri zániku právnickej osoby. K objasneniu toho, kto je procesným nástupcom účastníka, ktorý stratil spôsobilosť, uskutoční súd všetky potrebné šetrenia. O tom s kým bude súd pokračovať ako s účastníkom konania, súd rozhodne vždy uznesením.

Strata spôsobilosti byť účastníkom konania môže však nastať aj po právoplatnosti platobného rozkazu. V tom prípade už nepôjde o procesnú podmienku konania, keďže toto už bolo právoplatne skončené. Pokiaľ teda účastník zomrie (zanikne) a existuje jeho právny nástupca, je možné viesť výkon takéhoto platobného rozkazu proti tomuto právnemu nástupcovi.

Procesná spôsobilosť je procesnou podmienkou, ktorú súd skúma v priebehu celého konania. V rozkaznom konaní súd procesnú spôsobilosť skúma pred vydaním platobného rozkazu. Nedostatok procesnej spôsobilosti je možné odstrániť prostredníctvom:

- a) zákonného zástupcu
- b) zástupcu na základe plnomocenstva
- c) opatrovníka na základe rozhodnutia súdu

„Predpokladom procesnej nespôsobilosti účastníka konania je skutočnosť, že nemá vôbec spôsobilosť vlastnými úkonmi nadobúdať práva alebo brať na seba povinnosti, alebo táto jeho spôsobilosť bola obmedzená. Strata procesnej spôsobilosti môže u fyzickej osoby nastať predovšetkým zbavením alebo obmedzením jej spôsobilosti k právnym úkonom na základe rozhodnutia súdu (§ 186 a nasl. O.s.p.). Rozsudok, ktorým sa rozhodlo o pozbavení alebo obmedzení na právne úkony treba považovať za rozsudok o osobnom stave, ktorý však nemá spätnú účinnosť.“²²

Účastník sa môže nechať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Plná moc môže byť udelená písomne alebo ústne do zápisnice. Splnomocnenec a splnomocniteľ musia mať vždy úplnú spôsobilosť na právne úkony. Obsahom plnej moci môže byť buď tzv. generálna plná moc alebo plná moc len na určité úkony. Nedostatok osvedčenia existencie plnej moci je odstrániteľným nedostatkom. Súd spravidla vyzve splnomocnenca, aby sa do

²¹ Uznesenie NS SR zo 24.6.2010, Cdo/39/2010

²² Uznesenie NS SR zo 21.10.2010, sp.zn. 3Cdo/105/2010

určitej lehoty preukázal plnou mocou. Na druhej strane vada plnej moci, ako napríklad jej neurčitosť alebo nezrozumiteľnosť povedie k jej absolútnej neplatnosti.

Ad c/ Splnenie poplatkovej povinnosti / súdny poplatok

Súdne poplatky upravuje zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch. Náklady rozkazného konania vrátane súdneho poplatku znáša navrhovateľ a až následne na základe ich vyčíslenia v návrhu na vydanie platobného rozkazu ich bude v prípade úspešnosti žaloby uhrádzať odporca. Túto časť je možné napadnúť odvolaním. Sadzba poplatku je vo výške 6 percent zo základu poplatku, najmenej vo výške 16,50 €, najviac 16.596,50 € (v obchodných veciach 33.193,50 €).

Ad d/ Prekážka litispendencie a rei iudicatae

Obidve prekážky sú procesné podmienky vzťahujúce sa k právnemu princípu „ne bis in dem“. Prekážka litispendencie znamená, že v tej istej veci už prebieha konanie a účelom je zabrániť, aby v tej istej veci neprebíhali súbežne dve, resp. viac súdnych konaní. Prekážka rei iudicatae znamená, že vec bola právoplatne rozhodnutá a táto skutočnosť bráni tomu, aby bolo možné vydať ďalšie rozhodnutie. Totožnosť veci je daná identickými účastníkmi a rovnakým predmetom sporu (rovnaký nárok, dôvod a rovnaký skutkový stav).²³

Osobitné podmienky

Z platnej právnej úpravy rozkazného konania vyplývajú len dva pozitívne zvláštne predpoklady pre vydanie platobného rozkazu.²⁴

Prvou podmienkou je, že žalobca sa v žalobe musí domáhať zaplatenia určitej peňažnej čiastky.

(pozn.: Novelou zák. č. 384/2008 Z.z. zo dňa 23.9.2008 bol do slovenskej úpravy zavedený rozkaz na plnenie upravený § 174b O.s.p., ktorý vyvažuje doterajšie skrátené konanie zamerané výlučne na peňažné nároky zavedením obdoby tohto konania zameraného na ostatné typy nárokov – t.j. jedná sa o návrhy na uloženie splnenia povinnosti; procesné podmienky sú obdobné.²⁵ Rozkaz na plnenie je možné vydať aj v prípadoch, kedy pôjde o právo na plnenie vo veciach upravených zákonom o rodine alebo ak ide o právo na plnenie v budúcnosti zročných pohľadávok. Podmienkou vydanie takéhoto rozkazu na rozdiel od platobného rozkazu však je, že ho môže vydať iba sudca, nie iný príslušný pracovník súdu.

²³ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání, Linde Praha, a.s., 2008 s. 239

²⁴ PELIKÁNOVÁ, R. Platební rozkaz: srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha, Linde, 2000, s. 71

²⁵ § 174b O.s.p.

V prípade uplatňovania tohto nároku postupný vývoj dospel do štádia, kedy nie je vymedzené žiadne obmedzenie z hľadiska výšky uplatňovaného nároku a zároveň súd môže platobný rozkaz vydať aj bez výslovného návrhu.²⁶

„Platobný rozkaz je rozhodnutie vo veci samej, ktoré je vydané v skrátrenom konaní, ktorého skutkovým základom sú len skutočnosti tvrdené žalobcom. Uvedené ustanovenie z tohto dôvodu vyžaduje, aby skutočnosti, z ktorých sa vyvodzuje žalobou uplatnené právo, boli dostatočne osvedčené; požadované plnenie musí byť objektívnym právom dovolené. Záver, že uplatnené právo vyplýva zo žalobcom uvedených skutočností, predpokladá také opísanie rozhodujúcich skutkových okolností, ktoré ich umožňujú posúdiť po právnej stránke (relevantné hmotné právo).“²⁷

Druhou podmienkou je, že na vydanie platobného rozkazu je potrebné nielen tvrdiť skutočnosti, z ktorých vyplýva právo navrhovateľa na plnenie, ale tieto skutočnosti majú byť aj minimálne osvedčené, najčastejšie listinami pripojenými k návrhu.

Ani platobný rozkaz teda svojím spôsobom nepostráda skutkový základ, hoci tento nie je v rozhodnutí spomenutý. Tam, kde tento skutkový základ priamo odôvodňuje zamietnutie žaloby, súd nemôže postupovať inak, než nariadiť pojednávanie. V prípade ak je žalobou uplatnených viac nárokov a skutkové tvrdenia v žalobe neumožňujú záver, že všetky nároky zo žaloby vyplývajú, nie je možné rozhodnúť len o niektorých nárokoch. V úvahu prichádza buď postup podľa § 43 alebo nariadenia pojednávania.²⁸ „Platobným rozkazom nemožno vybaviť žalobu, v ktorej nie je jasne uvedený skutkový podklad zažalovaného nároku tak čo do vzniku pohľadávky, tak i čo do jej splatnosti, výšky úrokov, čas, od ktorého sa úroky požadujú a vôbec čo do všetkých položiek, z ktorých sa žalobou uplatňovaný nárok vyvodzuje.“²⁹

„Vydaním platobného rozkazu nemožno návrhu na začatie konania vyhovieť len sčasti. Nejde o čiastočné vykonanie návrhu, ak bola náhrada trov konania priznaná v nižšej sume, než žalobca požadoval v návrhu. V prípadoch, keď sa vydanie platobného rozkazu nenavrholo, predseda senátu nemôže poveriť súdneho tajomníka alebo justičného čakatľa, aby samostatne vydávali platobné rozkazy.“³⁰

Okrem týchto dvoch spomenutých predpokladov zákon rozoznáva určité okolnosti, ktoré vydanie platobného rozkazu výslovne vylučujú, ide o tzv. negatívne podmienky ktoré sú rovnako dve:

Prvá negatívna podmienka znemožňuje vydanie platobného rozkazu v prípade, ak nie je známy pobyt odporcu. Táto skutočnosť vyplýva najmä z toho, že obrana odporcu sa v rozkaznom konaní odsúva až do štádia po

²⁶ URBAN R., Občiansky súdny poriadok – komentár, EPI,... komentár k §172

²⁷ Uznesenie NS SR z 18. 8. 2010, sp. zn. 4 M Cdo 8/2010)

²⁸ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., MAZANCE, M. Občianský soudní řád – komentář. C.H.Beck, 6. vydání 2003, komentář k

§ 172

²⁹ R 125/1954

³⁰ R 45/1986

doručení a v tomto prípade by súd nemal platobný rozkaz kam doručiť, čím by došlo k porušeniu práva odporcu na spravodlivý proces z dôvodu nadobudnutia vykonateľnosti platobného rozkazu.

Z druhej negatívnej podmienky vyplýva, že platobný rozkaz nemožno vydať, ak by sa mal doručiť odporcovi do cudziny. Pokiaľ právny poriadok cudzieho štátu nepozná formu doručenia „do vlastných rúk“, nebolo by možné splniť požiadavku uvedenú v § 173 ods. 1 OSP. Vydávanie platobného rozkazu vo vzťahu k cudzine je nevyhnutné obmedziť z iných dôvodov. Môže totiž nastať situácia, že odporca sa bude brániť odňatím možnosti na spravodlivý proces z dôvodu problémov s doručením v cudzine.³¹

Rozkaz na plnenie možno vydať aj v prospech viacerých navrhovateľov alebo aj proti viacerým odporcom.

2.3.2 Návrh na vydanie platobného rozkazu

Impulzom k zahájeniu súdneho konania je podanie žaloby, ktorá musí spĺňať:

- všeobecné náležitosti každého návrhu uvedené v ust. § 42 ods. 4 OSP (označenie súdu, kto ho uskutočňuje, ktorej veci sa týka a čo sa sleduje, podpis a dátum)
- osobitné náležitosti podľa § 79 OSP (identifikácia žalobcu a žalovaného, pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov)

Návrhom na vydanie platobného rozkazu sa považuje návrh ktorým sa navrhovateľ domáha súdneho rozhodnutia o svojom peňažnom nároku vydaním platobného rozkazu.

V súčasnej právnej úprave nie je vydanie platobného rozkazu súdom viazané výslovným podaním návrhu na vydanie PR. V praxi je teda iba na úvahe súdu, či pri splnení ostatných zákonných predpokladov PR vydá alebo či k prejednaní žaloby, aj keď výslovne obsahuje návrh na vydanie platobného rozkazu, nariadi pojednávanie. Rovnako je tomu tak aj v prípade, kedy súd platobný rozkaz vydá aj napriek tomu, že žalobca jeho vydanie výslovne nenavrhol. Žalobca tak napríklad nemá možnosť žiadnym spôsobom zabrániť vydať platobný rozkaz v situáciu, kedy je viac ako pravdepodobné, že platobný rozkaz nebude možné žalovanému doručiť. V tomto prípade tak paradoxne dôjde k situácii, kedy bude skrátené konanie v skutočnosti spomalené, čím dôjde k poškodeniu záujmov žalobcu a k zbytočnému zaťaženiu súdu. Vydanie platobného rozkazu výslovne proti vôli žalobcu je taktiež možné chápať aj ako obmedzenie dispozitívnosti v prospech princípu oficiality v rozkaznom konaní.³²

V prípade, že návrh na vydanie PR nemá uvedené náležitosti, súd bude postupovať najskôr podľa § 43 ods. 1 OSP za účelom doplnenia alebo opravy návrhu. Ak tieto vady v určenej lehote neodstráni, nariadi súd pojednávanie, alebo zamietne žalobu ak neodstránené vady bránia nariadeniu pojednávania.

³¹ Občiansky súdny poriadok – Úplné znenie s komentárom a judikatúrou po poslednej novele VII., Bratislava, 2010, Nová práca

³² KABELOVÁ, L.: K uplatňování principu dispozitivnosti v rozkazním řízení. Socialistická zákonnost, 1984, roč. 32, č. 9, s. 527.

V odseku 9 § 172 O.s.p. je zvláštne ustanovenie ohľadne spotrebiteľov, v zmysle ktorého „*ak sa uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy zo spotrebiteľskej zmluvy a odporcom je spotrebiteľ, súd nevydá platobný rozkaz, ak zmluva obsahuje neprijateľné podmienky.*“

Ak návrhu smeruje proti dvom či viacerým odporcom, musí byť z jeho obsahu zrejmé, aký podiel na celkovom nároku sa uplatňuje voči každému z odporcov uplatňovaný, alebo či ide i povinnosť spoločnú a nerozdielnú, príp. či ide o nárok uplatňovaný proti dlžníkovi a ručiteľovi.³³

Rozkazné konanie môže byť ukončené nasledovnými možnými spôsobmi:

- a) odmietne žalobu (§ 43 ods. 2 O.s.p.) v prípade, ak nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie nebolo doplnené alebo opravené v určenej lehote
- b) zastaví konanie (§ 104 O.s.p.) ak ide o nedostatok podmienok konania, ktorý nie je možné odstrániť alebo sa ho nepodarí odstrániť
- c) postúpi vec (§ 104a O.s.p.) ak súd zistí, že nie je vecne alebo miestne príslušný
- d) pokračuje v konaní nariadením pojednávania bez vydania platobného rozkazu (§ 172 ods. 3 O.s.p.)
- e) vydá platobný rozkaz

Pri vydaní platobného rozkazu je súd viazaný žalobným petitom. V tomto prípade nepôjde o viazanosť slovným vyjadrením žalobcu, ale o viazanosť obsahovú. Napriek tomu, že je povinnosťou žalobcu uviesť presnú formuláciu žalobného návrhu, nič nebráni súdu, aby žalobcom naformulovaný návrh sám v platobnom rozkazu upravil do vyhovujúcej podoby.

Pokiaľ sú splnené procesné podmienky konania ako aj podmienky na vydanie platobného rozkazu, nič nebráni súdu vydať platobný rozkaz. Platobný rozkaz je v rozkaznom konaní konečným meritórnym rozhodnutím.

Pre platobný rozkaz v zákone nie sú presne vymedzené náležitosti vyhotovenia. Treba však vychádzať z toho, že ide o rozhodnutie súdu a preto by mal spĺňať všeobecné obsahové a formálne náležitosti.

V záhlaví platobného rozkazu je ako v každom inom rozhodnutí v pravom hornom rohu číslo konania, ktoré označuje číslo oddelenia, označenie registra, bežné číslo podania, rok v ktorom bola vec podaná na súd a za pomlčkou číslo listu. Nasleduje označenie súdu a presné označenie účastníkov, ich zástupcov a označenie predmetu konania v podobe výšky peňažného plnenia. Vo výroku (enunciát) súd uloží žalovanému povinnosť, aby do 15 dní odo dňa doručenia platobného rozkazu zaplatil žalobcovi uplatňovanú sumu s príslušenstvom a náklady konania alebo aby v tej istej lehote podal odpor s odôvodnením vo veci samej na súde, ktorý platobný rozkaz vydal. Aj v poučení súd žalovaného poučí o možnosti podať proti platobnému rozkazu v lehote do 15 dní odo dňa jeho doručenia odpor, inak platobný rozkaz nadobudne účinky právoplatného rozsudku. Súd tiež informuje žalovaného, že platobným rozkazom rozhodol iba na základe skutočností tvrdených a preukázaných žalobcom. Ďalej žalovaného poučí o tom o možnosť podať len proti výroku o trovách konania odvolanie. Imanentnou súčasťou každého platobného rozkazu je tiež dátum, kedy bol vydaný. Na konci platobného rozkazu

³³ R 42/1975

sa pripojí na pravej strane pečiatka, meno, priezvisko a titul toho, kto písomnosť vydal a po ľavej strane sa pripojí doložka: „Za správnosť vyhotovenia: s uvedením mena, priezviska a podpisu splnomocneného pracovníka.

„Pri oprave chýb v písaní a počítaní, ako aj iných zrejmych nesprávnostiach v platobnom rozkaze sa postupuje podľa § 164 O.s.p.“³⁴ Tento odkaz bol do ustanovení o platobnom rozkaze zavedené za účelom odstránenia neistôt. Chyby a iné zjavné nesprávnosti opraví osoba, ktorá platobný rozkaz vydala. Opravu je možné vykonať jednak na návrh, ale aj bez výslovného návrhu (v prípade návrhu musí súd rozhodnúť do 30 dní od jeho podania). O oprave súd vydá opravné uznesenie.

2.3.3 Doručovanie

Pre doručenie platobného rozkazu sa použije všeobecná úprava doručovania písomnosti v zmysle §§ 45- 50a O.s.p. a špeciálna úprava obsiahnutá v § 173 O.s.p..

O.s.p. však predpisuje doručenie platobnému rozkazu odporcovi „do vlastných rúk“ s vylúčením náhradného doručenia, t.j. ako u de facto jedinej formy rozhodnutia je vylúčená domnienka doručenia na základe ktorej sa písomnosť považuje za doručeníu tretím dňom odo dňa uloženia na pošte.

Dôvodom tejto skutočnosti je fakt, že zjednodušené a skrátené konanie nesie so sebou zvýšené riziko porušenia princípu rovnosti strán v konaní a tým riziko neposkytnutia primeranej ochrany práv a chránených záujmov odporcu. K naplneniu tohto cieľa smeruje zákaz náhradného doručenia PR odporcovi.

Ustanovenia o procesnom spoločenstve sa aplikujú v prípade platobného rozkazu analogicky ako v prípade iných konaní, t.j. v závislosti od okolností zväčša ide o spoločenstvo nerozlučné, kde nedoručenie PR do vlastných rúk čo i len jednému z účastníkov má za následok nedoručenie celej procesnej strane odporcu a má za následok zrušenie uznesenia. V prípade samostatného spoločenstva nedoručenie platobného rozkazu niektorému z nich nemá žiadne procesné dôsledky vo vzťahu k ostatným odporcom.³⁵

Dôkazom doručenia písomnosti je doručienka, ktorá je podľa zákona verejnou listinou a v procese doručovania má zásadný dôkazný význam z dôvodu, že osvedčuje doručenie platobného rozkazu odporcovi.

Súd sa nesmie uspokojiť s prvotným nedoručením platobného rozkazu odporcovi do vlastných rúk, ale mal by vykonať ďalšie úkony za účelom dosiahnutia riadneho doručenia. V praxi pôjde o využitie informácií zo súdu dostupných registrov, či nie je odporca vo výkone trestu, či mu nie sú zasielané sociálne alebo iné dávky na inú adresu, eventuálne sa súd môže pokúsiť doručiť prostredníctvom štátnej alebo obecnej polície a doručovanie môže prebiehať aj mimo pracovného času či v dňoch pracovného voľna. Dokonca je žiadané zapojiť do procesu opakovaného doručovania i navrhovateľa, ktorý má eminentný záujem na včasnom rozhodnutí veci.³⁶

Pokiaľ nebude doručený platobný rozkaz, t.j.:

³⁴ § 174 ods. 6 O.s.p.

³⁵ URBAN R., Občiansky súdny poriadok – komentár, EPI, komentár k §173

³⁶ URBAN R., Občiansky súdny poriadok – komentár, EPI, komentár k §173

- a) odporca na adrese uvedenej v žalobnom návrhu v skutočnosti nebýva (v danom prípade súd môže požiadať navrhovateľa o opravenie alebo doplnenie podania s možnosťou preverenia pobytu na centrálnom registri obyvateľstva)
- b) odporca sa na adrese zdržuje, ale nebol pri doručení zastihnutý – v takom prípade sa súd môže pokúsiť doručiť formou viacnásobného doručovania alebo eventuálne napríklad na pracovisko odporcu

V uvedených prípadoch súd automaticky už vydaný platobný rozkaz zruší nariadi pojednávanie.

2.3.4 Právoplatnosť a vykonateľnosť

O.s.p. nerieši osobitne priamo právoplatnosť a vykonateľnosť platobného rozkazu, ale v tomto smere odkazuje na ustanovenie o rozsudku keď stanovuje, že „*platobný rozkaz, proti ktorému nebol podaný odpor s odôvodnením, má účinky právoplatného rozsudku*“³⁷.

Ako z uvedeného vyplýva, platobný rozkaz, ktorý bol riadne doručený odporcovi a voči ktorému nebol podaný opravný prostriedok vo forme odporu, nadobúda 16. dňom po doručení (za predpokladu akceptovania osobitných podmienok uvedených v časti venovanej doručovaniu – najmä vylúčenia inštitútu náhradného doručenia) odporcovi právoplatnosť a vykonateľnosť a stáva sa exekučným titulom vykonateľným na celom území Slovenskej republiky, nie však v zahraničí vrátane územia EU.

Jediným dôvodom na zrušenie už vydaného platobného rozkazu po jeho platnom a účinnom doručení účastníkom konania je podanie odporu zo strany odporcov, alebo úspešné podanie mimoriadneho opraveného prostriedku z dôvodu odňatia možnosti konať (napr. súd nesprávne doručoval, nesprávne počítal lehotu a pod...).

2.3.5 Odpor a odvolanie

V prípade ak odporca nesúhlasí s nárokom navrhovateľa uvedeným v PR, má možnosť podať v lehote 15 dní odo dňa riadneho doručenia odpor.

Zákon neustanovuje žiadne dodatočné náležitosti odporu. Odpor môže byť podaný v akejkoľvek forme, t.j. písomne, ústne do zápisnice, elektronickými prostriedkami alebo telefaxom, za podmienky, že podanie urobené elektronickými prostriedkami a telexom treba doplniť najneskôr do troch dní.

Vzhľadom k špecifikám rozkazného konania má aj odpor špecifické postavenie medzi opravnými prostriedkami, najmä čo sa týka dôsledkov podania odporu. Po podaní odporu sa vec nepredkladá odvolaciemu súdu, ale rozhoduje o ňom súd, ktorý platobné rozhodnutie vydal. Pokiaľ podaný odpor spĺňa zákonom stanovené požiadavky, automaticky ruší platobný rozkaz a celá vec je prevezená do bežného občianskeho súdneho konania. V súdnej praxi časom prevážil záver, že odpor nemôže byť odôvodnený ľubovoľnými tvrdeniami. Na to, aby jeho následkom bolo zrušenie platobného rozkazu je nevyhnutné, aby bol odôvodnený „vo veci samej“³⁸. To

³⁷ § 174 ods. 1 O.s.p.

³⁸ § 174 ods. 2 prvá veta O.s.p.

znamená, že argumenty odporcu sa musia týkať samotného uplatňovaného nároku buď v rovine skutkových tvrdení alebo v rovine právneho posúdenia.“³⁹

Odpor podaný po uplynutí tejto lehoty súd vždy uznesením odmietne. Proti uzneseniu od odmietnutí odporu je možné podať odvolanie. Za neskoro podaný sa považuje aj odpor podaný na nepríslušnom súde, ktorý ho postúpil príslušnému súdu až po uplynutí lehoty na jeho podanie.⁴⁰ Lehota na podanie odporu je procesnoprávna. To znamená, že lehota je v prípade zasielania odporu poštou dodržaná aj vtedy, ak bola daná k preprave najneskôr posledný deň stanovenej 15-dňovej lehoty.

V našej právnej úprave je nutnosť odpor odôvodniť, čo je podľa viacerých názorov porušením zásady rovnosti účastníkov konania, keďže je odporcovi stanovená značne krátka 15-dňová lehota na podanie odôvodneného odporu a je možné, že odporca sa o údajnom nároku navrhovateľa dozvie až doručením platobného rozkazu.

Toto môže byť značnou nevýhodou napríklad v situácii, kedy má odporca zdravotné problémy, alebo dôkazy ktorými je možné sa brániť nemá k dispozícii. Bolo by preto plusom doplniť existujúcu úpravu o povinnosť navrhovateľa doručiť pred iniciovaním konania o vydanie platobného rozkazu odporcovi do vlastných rúk predžalobnú výzvu tak, aby bola preukázateľne zabezpečená informovanosť odporcu o nárokoch vznesených voči nemu druhou stranou.

Odporca je v nevýhodnom postavení už tým, že sa nemal možnosť vyjadriť k podanému návrhu pred vydaním platobného rozkazu. V zmysle ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR sa však prílišnej potreby odôvodnenia odporu nie je potrebné obávať. V jednom prípade súd zodpovedal otázku, či výraz „žadné peniaze nedlhuje“ je možné považovať za odôvodnenie odporu v zmysle zákona. NS SR v nadväznosti na dôvodovú správu k zákonu rozhodol, že uvedený výraz je potrebné považovať za odôvodnenie odporu.

K touto NS SR uviedol:

„...na odôvodnenie odporu podaného proti platobnému rozkazu môže žalovaný uviesť akékoľvek tvrdenia (vecné alebo právne), spochybňujúce opodstatnenosť v platobnom rozkaze uloženej povinnosti. Nie je pritom rozhodujúce, či žalovaným uvádzané skutočnosti sú aj spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie.“⁴¹

Odpor je na základe novely zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch spoplatnený rovnako ako návrh na začatie konania. Súdny poplatok sa však platí iba v tom prípade, ak vydanie platobného rozkazu žiadal výslovne žalobca v žalobnom návrhu. Pokiaľ by teda súd vydal PR z vlastnej iniciatívy, odpor by poplatkovej povinnosti nepodliehal.

Výrok o náhrade nákladov konania môžu účastníci napadnúť **odvolaním**. Pre odvolanie proti výroku o nákladoch konania sa použije úprava obsiahnutá v prvej hlave štvrtej časti (§§ 201 – 227 O.s.p.). Odvolanie môže podať žalovaný aj žalobca.

³⁹ URBAN R., Občiansky súdny poriadok – komentár, EPI, komentár k §174

⁴⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 Obo 49/2000

⁴¹ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28.januára 1999, sp.zn. 2 Cdo 124/98

3/ Európsky platobný rozkaz

3.1 Potreba vzniku a formovanie európskej úpravy rozkazného konania

Pri analyzovaní procesu vzniku EPR je potrebné začať úplným začiatkom budovania justičnej spolupráce medzi členskými štátmi. Jedným zo základných zlomov vo vývoji komunitárneho práva bolo prijatie Amsterdamskej zmluvy. Tento dokument vo svojich článkoch ako jeden z hlavných cieľov zakotvil čo najširšiu súdnu spoluprácu, zblížovanie tuzemských právnych predpisov členských štátov a odstraňovanie prekážok v konaní. Tým, že došlo k presunutiu tejto časti tretieho piliera (justičná spolupráca a vnútorne záležitosti) do prvého piliera, umožnilo sa tým upravovať túto oblasť prostredníctvom smerníc a nariadení. Tým odpadla aj ďalšia prekážka fungovania komunitárneho práva. Následne po prijatí Amsterdamskej zmluvy sa začala vynárať potreba čo najrýchlejšieho uskutočnenia ich cieľov pri justičnej spolupráci.

Ďalším významným krokom k vytvoreniu EPR bolo mimoriadne zasadnutie Európskej rady v Tampere z októbra 1999. Na summite boli predložené dva najdôležitejšie body pre riešenie problematiku:

- a) požiadavka zblížovania právnych úprav členských štátov v civilných veciach s cieľom odstránenia prekážok uplatnenia civilného procesu
- b) požiadavka nevyhnutnosti vytvorenia legislatívy v cezhraničných veciach, ktorá je považovaná za prvú oficiálnu zmienku o európskom platobnom rozkaze

V roku 2002 bola vydaná Zelená kniha o konaní o EPR, ktorú vydala Komisia za účelom uskutočnenia dvoch hlavných cieľov:

- a) inšpirovať k odbornej diskusii o možných cieľoch a opatreniach znamenala začiatok konzultácií o možných cieľoch a prvkoch jednotného alebo zosúladeného európskeho konania pre vymáhanie nepopretých pohľadávok
- b) zjednodušiť a hlavne zrýchliť konanie o drobných nárokoch

Komisia na základe položených otázok k diskusii obdržala niekoľko desiatok odpovedí takmer od všetkých členských štátov. V roku 2003 zverejnila vyhodnotenie odpovedí na dve najdôležitejšie otázky.

2) Prvá otázka sa týkala vnútroštátnej aplikovateľnosti:

- Na jednej strane priamu aplikovateľnosť obhajoval odborná právna verejnosť, ktorá argumentovala tým, že sa celková aplikácia zjednoduší
- Na strane druhej boli najmä členské štáty, ktoré tvrdili, že úpravy členských štátov fungujú v prevažnej miere výborne a z toho dôvodu nie je dôvod meniť zabehnutý systém, ktorý podľa ich názoru bude pravdepodobne aj menej efektívny

3) Forma zakotvenia EPR (smernica alebo nariadenie):

- V tomto prípade prevažovali názory, ktoré chceli smernicu z dôvodu jej väčšej flexibility, ktorá by stanovila určité základy a tie boli následne boli implementované jednotlivými členskými štátmi
- Na druhej strane obhajcovia presadenia nariadenia dôvodili, že len priama aplikovateľnosť nariadenia môže zaručiť potrebné uniformné použitie stanovených pravidiel

Na základe vyjadrení, ktoré komisia obdržala bol dňa 19.3.2004 prijatý návrh Nariadenia o EPR. V ňom orgány konštatujú, že jednotné európske konanie nemôže byť dosiahnuté iba členskými štátmi, ale len na úrovni EU. V návrhu sa nehovorí o povinnosti úplného nahradenia doterajšej vnútroštátnej úpravy rozkazných konaní, ale len o povinnosti umožniť aplikovateľnosť konania o EPR ako konania dopĺňujúceho a alternatívneho.

V praxi však viacero národných úprav, medzi nimi aj slovenská úprava, vylučovala z rozkazného konania také, ktoré by bolo vydané a doručené odporcovi do cudziny. Tento zákonný zákaz prakticky vylučuje aplikovať v týchto národných úpravách rozkazné konanie v prípadoch s cezhraničným prvkom, čím sa jedinou možnou alternatívou javí byť práve konanie o EPR.

Návrh prešiel v priebehu viac než dva a polročných rokovaníach v Rade EÚ a v Európskom parlamente zaujímavým vývojom, počas ktorého došiel k viacerým zmenám. V tejto časti práce by som sa rada zmienila iba o najvýznamnejších z nich.

Európska komisia zo začiatku vôbec nepočítala s úpravou vykonateľnosti EPR, pričom odkazovala na využitie iných už používaných nástrojov (nariadenie o európskom exekučnom titule, nariadenie Brusel I). Nakoniec však bola automatická vykonateľnosť EPR vďaka iniciatíve väčšiny členských štátov v Nariadení o EPR zakotvená.

Ďalším z problematických bodov bolo, že Nariadenie o EPR vychádzalo pôvodne z myšlienky nedôkazného a dvojstupňového inštitútu po vzore nemeckého resp. švédskeho práva. Dvojstupňové konanie ako bolo uvedené znamená, že súd najprv zašle výzvu na zaplatenie a až následne ak žalovaný nepodá odpor vydá EPR, proti ktorému môže byť opätovne podaný odpor žalovaným. Tento model bol napokon väčšinou členských krajín zamietnutý z dôvodu prílišnej komplikovanosti a finančnej náročnosti. Na základe uvedeného bolo preto konania skrátaná na jeden stupeň. Dôkazný model ostal v nariadení aj napriek odporu viacerých členských štátov zachovaný.⁴²

⁴² HORÁK, P., ZAVADILOVÁ, M. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. Právní rozhledy. 2006, roč. 14, č. 22, s. 803-810

Pri vzniku Nariadenia o EPR boli vznesené viaceré návrhy, ktoré neboli akceptované, ako napríklad požiadavka Komisie rozšíriť pôsobnosť Nariadenia o EPR na všetky spory, vrátane iných ako cezhraničných. Návrh neprešiel z dôvodu, že európske právo má riešiť problémy výlučne tam, kde na to vnútroštátna úprava nestačí. Toto nie je prípad konania medzi dvoma tuzemcami – t.j osobami s bydliskom v tom istom členskom štáte – ktoré je možné riešiť bez väčších problémov vnútroštátnou úpravou. Jedinou nevýhodou tohto modelu sú isté problémy s koordináciou s vnútroštátnymi právnymi poriadkami.

3.2 Východiská, ciele a princípy konania o EPR

K prijatiu úpravy EPR viedli ciele EU v oblasti rozvíjania priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zabezpečený voľný pohyb osôb, ktorého predpokladom je prijatie opatrení okrem iného v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach s cezhraničnými dôsledkami, ktoré sú potrebné pre dobré fungovanie vnútorného trhu.

Podľa článku 65 písm. c) Zmluvy o založení ES tieto opatrenia zahŕňajú opatrenia na odstraňovanie prekážok riadneho fungovania občianskeho súdneho konania, ak je to nutné, podporovaním zlučiteľnosti pravidiel občianskeho súdneho konania uplatniteľného v členských štátoch z dôvodu, že tieto nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni samotných členských štátov, ale ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva.

Základnými cieľmi Nariadenia o EPR bolo:

- zrýchlenie a zefektívnenie mechanizmu na vymáhanie nepopretých peňažných pohľadávok
- zjednodušenie a zlacnenie konania v cezhraničných sporoch

Základné princípy európskeho konania o PR sú:

- voliteľnosť konania podľa Nariadenia o EPR a podľa vnútroštátneho práva.
- používanie vzorových tlačív v komunikácii medzi súdom a stranami
- automatické spracovávanie údajov
- kvalifikovanosť orgánov určených členskými štátmi na konanie o EPR
- zreteľné určenie a odôvodnenie pohľadávky v návrhu na vydanie EPR
- informovanosť odporcu o jeho možnostiach zaplatiť pohľadávku, alebo podať odpor
- definícia minimálnych požiadaviek na doručovanie
- automatické ukončenie európskeho konania o platobnom rozkaze podaním odporu
- preskúmateľnosť právoplatného EPR vo výnimočných prípadoch

- automatická vykonateľnosť EPR v inom členskom štáte ako b štáte pôvodu
- aplikovanie počítania lehôt v zmysle Nariadenia Rady (EHS, Euratom) č. 1182/71, ktorým sa stanovujú pravidlá pre lehoty, dátumy a termíny

3.3 Nariadenie o EPR, jeho ciele a obsah

Ako som už načrtla v úvode, za vznikom EPR stojí snaha EU o vytvorenie európskeho justičného priestoru, v ktorom by boli riešené spory medzi subjektmi pochádzajúcimi z rôznych členských štátov EU.

Cesta k tomuto cieľu je však ešte zložitá, najmä z dôvodu odlišností v právnych kultúrach členských štátov v oblasti hmotnoprávnej, kde nie je politická vôľa prispôbovať právne pomery unitárnym záujmom. Reálnou sa však ukázala unifikácia procesných pravidiel v oblasti medzinárodného práva procesného.⁴³ Celkovo je aj z tohto pohľadu konanie o EPR potrebné považovať za veľký krok k zlepšeniu súdnej spolupráce medzi členskými štátmi.

Tiež už bolo spomenuté, že konanie o EPR nenahrádza rozkazné konanie podľa vnútroštátnych poriadkov členských štátov. V tomto prípade ide skôr o prejav subsidiarity s tým, že navrhovateľ si má možnosť zvoliť, či začne konanie o vydanie EPR alebo bude postupovať podľa tuzemského právneho poriadku.⁴⁴ Aj samotné Nariadenie o EPR vo svojej preambule hovorí, že vydanie EPR je iba konaním dodatočným, ktoré si nekladie za cieľ nahradenie úprav rozkazných konaní členských štátov (ods. 10 preambuly nariadenie EPR).

Samotné nariadenie EPR nie je rozsiahle a to z toho dôvodu, že jeho úprava obsahuje najmä všeobecné princípy, vymedzenie pôsobnosti a hlavných náležitostí vydania EPR. Veľké množstvo procesných otázok bude teda riadená právnymi úpravami jednotlivých členských štátov.

Obsahovo možno ustanovenia Nariadenia o EPR rozdeliť medzi 4 hlavné oblasti úpravy:

- Pôsobnosť nariadenia o EPR
- Podmienky pre vydanie EPR, určenie právomoci podľa nariadenia Brusel I
- Návrh na vydanie EPR
- Vydanie a doručovanie EPR
- Opravné prostriedky
- Vykonateľnosť a výkon

3.3.1 Pôsobnosť Nariadenia o EPR

Článok 2 ods. 1 Nariadenia o EPR vymedzuje jeho vecnú pôsobnosť. Vecná pôsobnosť je obdobne ako u iných nariadení v oblasti justičnej spolupráce v civilných veciach vymedzená pozitívne a negatívne. Z dôvodu podobnosti s ostatnými nariadeniami je tiež možné použiť judikatúru ESD, najmä v rámci nariadenia Brusel I.

⁴³ KNAPOVÁ, J. Mezinárodní právo procesní v rámci Evropské unie. Právní rádce. 2006, roč. 14, č. 11, s. 47.

⁴⁴ PAVLOVÁ, P., DOLEŽEL, V. Evropský justiční prostor ve věcech civilních (Část XVII.) Právní fórum. 2006, roč. 3, č. 1, s. 3.

Európske konanie o PR sa bude uplatňovať iba v prípadoch tzv. cezhraničných sporov, kde na účely Nariadenia o EPR sa cezhraničným sporom rozumie spor, v ktorom má aspoň jedna zo strán bydlisko alebo obvyklý pobyt v inom členskom štáte ako v členskom štáte súdu konajúceho vo veci. Na účely vymedzenia pojmu bydlisko a obvyklý pobyt sa použijú ustanovenia nariadenia Brusel I.

Podstatným okamihom pre určenie toho, či ide o cezhraničný spor, je čas podania návrhu na vydanie európskeho platobného rozkazu v súlade s týmto nariadením.

Rovnako ako v rozkaznom konaní podľa slovenského poriadku je v konaní o vydanie EPR možné vymáhať iba peňažnú pohľadávku s určenou výškou, ktorá je splatná v čase podania návrhu na vydanie európskeho platobného rozkazu (čl. 4 Nariadenia EPR). Plnenie, ktorého sa dlžník domáha sa môže vzťahovať iba na „občianske a obchodné veci v cezhraničných prípadoch“. V druhej vete článku 2 ods. 1 sú demonštratívne uvedené oblasti, na ktoré sa nariadenie neuplatní. Pôjde o veci daňové, colné a správne a rovnako aj pri zodpovednosti štátu sa konanie alebo opomenutie konania pri výkone verejnej moci (tzv. „acta iure imperii“).

Niektorí autori k vecnej príslušnosti navrhujú, aby v súlade s judikatúrou ESD boli jednotlivé ustanovenia vykladané nezávisle na národnom práve, s prihliadnutím k cieľom nariadenia, k jeho usporiadaniu a jednotlivým jazykovým verziám.⁴⁵

V druhom odseku článku sú už taxatívne uvedené oblasti, na ktoré sa nariadenie EPR nebude vzťahovať:

- a) majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku, zo závetu a dedenia
- b) konkurzy, vyrovnania a podobné konania
- c) sociálne zabezpečenie
- d) nároky z mimozmluvných záväzkov za splnenia podmienky, že nie sú predmetom dohody strán alebo nedošlo k uznaniu dlhu, alebo sa nevzťahujú na peňažné pohľadávky zo spoluvlastníctva

Ad a)

Dôvodom vyňatia majetkových práv vyplývajúcich z manželského zväzku je najskôr ich dosť odlišná úprava v jednotlivých členských krajinách najmä v oblasti riešenia vzájomných vzťahov formou manželskej dohody. Pojmom majetkové vzťahy medzi manželmi sa zaoberal rozsudok „Cavel“, ktorý konštatoval, že pojem zahŕňa akékoľvek majetkové vzťahy plynúce z existencie manželského vzťahu či jeho zániku.⁴⁶ Výnimkou je vyživovacia povinnosť medzi manželmi na ktorú sa vzťahuje nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 o príslušnosti, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacích povinností.

Ad b)

Na konkurzy a vyrovnania sa vzťahuje nariadenie č. 1346/2000 o konkurznom konaní.

Ad c)

V oblasti sociálneho zabezpečenia, ktorá podlieha neustálym zmenám a vývoji je určitou úpravou na medzinárodnej úrovni jedná zmluva Medzinárodnej organizácie práce č. 102 o minimálnych štandardoch

⁴⁵ HORÁK, P., ZAVADILOVÁ, M. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. Právní rozhledy. 2006, roč. 14, č. 22, s. 805.

⁴⁶ Rozsudok ESD zo dňa 27.3.1979, vo veci C-143/78 Jacques de Cavel vs. Louise de Cavel

sociálneho zabezpečenia a Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o aplikácii sústav sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné a členy ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva.

Ad d)

Táto posledná skupina bola z pôsobnosti nariadenia vyňatá z dôvodu obavy pred použitím bezdôkazného konania pre vymáhanie nárokov, pre ktorých uplatnenie stanoví vnútroštátne právo zvláštny postup alebo je nutné spravidla uskutočniť dokazovanie.

3.3.2 Podmienky pre vydanie EPR, určenie právomoci podľa nariadenia Brusel I

Podmienkami pre vydanie EPR treba rozumieť návrh na vydanie EPR, procesné podmienky a zvláštne podmienky.

V predošlej časti bola riešená otázka procesných podmienok slovenského rozkazného konania podľa vnútroštátnej úpravy.

Nariadenie neustanovuje podrobne všetky procesné podmienky, ani ich podrobný výpočet a spôsob ich skúmania zo strany konajúceho súdu, preto v podrobnostiach je potrebné v zmysle čl. 26 Nariadenia o EPR aplikovať právo súdu príslušného členského štátu, ktorého súd má právomoc konať. Vnútroštátna procesná úprava platobného rozkazu bola analyzovaná na príklade slovenskej právnej úpravy. Ako bolo spomenuté v prvej časti tejto práce, úpravy jednotlivých členských krajín sa v oblasti úpravy platobného rozkazu zásadne nelíšia.

Pri určení členského štátu, ktorého súd má právomoc konať, odkazuje Nariadenie o EPR na Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci, uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Nariadenie Brusel I“).

Nariadenie Brusel I upravuje popri všeobecnej právomoci právomoc alternatívnu, osobitnú, výlučnú, založenú dohodou strán a založenú na základe začatého konania.

Základným kritériom pre určenie všeobecnej právomoci podľa nariadenia Brusel I je bydlisko resp. sídlo žalovaného. Vo väčšine prípadov sa v prípade fyzických osôb bude jednať o adresu trvalého pobytu alebo miesta podnikania, samozrejme so zreteľom na skutočnosť, že pravidlá pre stanovenie bydliska sú zverené vnútroštátnym poriadkom členských štátov. U právnických osôb je Brusel I konkrétnejší a uvádza adresu sídla, ústredia alebo hlavnej prevádzkarne. Článok 3 Brusel I umožňuje odkloniť sa od pravidla týkajúceho sa občana s bydliskom na území členského štátu. Pôjde o princípy na základe oddielov 2 až 7 Brusel I.

Alternatívna právomoc umožňuje v určených prípadoch osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte aj podľa iných kritérií. Napríklad v zmluvných veciach na súde podľa miesta plnenia uvedeného v zmluve. V článku 5 Brusel I sú uvedené aj ďalšie prípady. Napríklad vo veciach výživného podľa bydliska osoby oprávnenej na výživné. Ďalej článok 6 sa aplikuje v tej situácii, kedy je žalovaných viacero osôb súčasne.

Osobitná právomoc je daná vo veciach poistenia a spotrebiteľských zmlúv a individuálnych pracovných zmlúv. Zvýhodnená je vždy slabšia strana – t.j. poistený, spotrebiteľ, alebo zamestnanec a to tým, že vo väčšine prípadov ich možno žalovať iba v mieste bydliska ich bydliska.

Výlučnú právomoc majú nasledovné súdy bez ohľadu na bydlisko:

- a) v konaniach, ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnostiam, súd v ktorom sa nehnuteľnosť nachádza
- b) vo veciach obchodných spoločností, súd v ktorom má spoločnosť sídlo
- c) v konaniach, ktorých predmetom je platnosť zápisov do verejného registra, súd členského štátu v ktorom je vedený register
- d) v konaniach týkajúcich sa registrácie alebo platnosti patentov, ochranných známok, priemyselných vzorov alebo iných práv, súd v ktorom sa žiadosť podala alebo v ktorom je ochrana poskytnutá
- e) v konaniach o výkon rozsudku súd členského štátu, v ktorom sa rozsudok vykonal alebo sa má vykonať

Okrem iného si môžu účastníci zmluvy, z ktorých aspoň jeden má bydlisko v členskom štáte, **dohodnúť**, že súd členského štátu bude mať právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom. Toto oprávnenie je veľmi podstatné mať na pamäti už pri príprave zmlúv s medzinárodným prvkom, keďže pre rozhodovanie v prípade sporu môže mať pre vec zásadný význam.

Posledným spôsobom určenia právomoci súdu je založenie právomoci vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania a nenamietne hneď v úvode nedostatok právomoci. Toto pravidlo sa neuplatňuje v tých prípadoch, ak sa žalovaný zúčastní konania, len aby namietol nedostatok právomoci. Založenie právomoci touto formou je tiež neprípustný v prípade výlučnej právomoci v rozpore s princípmi ochrany slabšej strany, na ktorých je založená.

Pravidlá jednotlivých foriem určovania právomoci sa aj v rámci jednotlivých skupín na osobitné podskupiny napr. v závislosti od toho, či je slabšia strana účastníkom na strane navrhovateľa, alebo na strane odporcu – keďže však nie je cieľom tejto práce venovať sa oblasti kolíznych noriem vo veci právomoci súdov na vydanie rozhodnutia podrobnejšie, možno toto nájsť priamo v Nariadení Brusel I.

Každý členský štát bol podľa čl. 29 ods. 1 písm. a) Nariadenia o EPR povinný oznámiť Komisii, ktoré súdy budú mať právomoc vydať EPR na jeho území.

Napríklad v slovenskom právnom poriadku sú na rozhodovanie o EPR príslušné všeobecné súdy určené podľa vecnej a miestnej príslušnosti zakotvenej pravidlami v Občianskom súdnom poriadku.

Procesné podmienky na strane účastníkov

Spôsobilosť byť účastníkom v konaní o EPR má ten účastník, ktorý má spôsobilosť na práva a povinnosti (t.j. hmotnoprávna spôsobilosť). Táto spôsobilosť sa v dôsledku toho riadi osobným statusom fyzickej či právnickej osoby. Osobný status je určený podľa vnútroštátnych kolíznych noriem (v slovenskom práve poriadku zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom). Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 ZMPSP je hraničným ukazovateľom štátna príslušnosť fyzickej osoby a právny poriadok štátu, podľa ktorého bola právnická osoba založená.

Procesná spôsobilosť fyzickej osoby – cudzinca sa riadi právom štátu, ktorého je príslušníkom a procesná spôsobilosť cudzej právnickej osoby právom štátu podľa ktorého bola spoločnosť založená. V tomto smere postačí, ak majú procesnú spôsobilosť podľa slovenského právneho poriadku, t.j. procesne spôsobilá bude plnoletá fyzická osoba a zásadne každá právnická osoba.

V prípade, že bude v konaní vystupovať osoba, ktorá o sebe tvrdí, že **zastupuje** účastníka konania, bude sa musieť súdu preukázať platnou plnou mocou. Zastúpenie na základe plnomocenstva je jednou z podmienok konania, na ktorú sa použije vnútroštátna právna úprava. Nariadenie samotné nezakotvuje povinnosť byť v konaní o EPR zastúpený advokátom či iným odborníkom z oblasti práva.

Prekážka litispendencie a rei iudicatae

Nariadenie EPR sa o tejto prekážke žiadnym spôsobom nezmieňuje.

„Pojem litispendencia upravený v článku 21 Bruselského dohovoru z 27.9.1968 zahŕňa situáciu, keď zmluvná strana podá na súde zmluvného štátu návrh na neplatnosť medzinárodnej kúpnej zmluvy alebo na jej zrušenie, zatiaľ čo pred súdom iného zmluvného štátu prebieha konanie o návrhu druhej zmluvnej strany na výkon tej istej zmluvy.“⁴⁷

V prípade, ak súd zistí, že na inom členskom súde začalo konanie v tej istej veci, súd konanie preruší až do doby, pokiaľ sa určí príslušnosť súdu, ktorý zahájil konanie ako prvý. Akonáhle sa určí príslušnosť súdu, u ktorého začalo konanie ako prvé, prehlás súd, u ktorého začalo neskôr svoju nepríslušnosť.

Prekážka veci právoplatne rozhodnutej bráni tomu, aby vec, o ktorej bolo právoplatne rozhodnuté, bola prejednaná znova iným súdom členského štátu. Isté pochybnosti môžu nastať ak už bolo o veci právoplatne rozhodnuté, ale členský štát rozhodnutie neuznal. Ak súd zistí prekážku rei iudicatae, konanie zastaví.

Treba pripomenúť, že je veľmi pravdepodobné, že ani o jednej z uvedených prekážok sa súd v konaní o vydanie EPR nedozvie.

Súdne poplatky

⁴⁷ Rozsudok Súdneho dvora vo veci 144/86 Gubisch Maschinenfabrik KG proti Giulio Palumbo z 8. decembra 1987

„Súdne poplatky za konania o EPR a za bežné občianske súdne konanie, ktoré nasleduje v prípade podania odporu proti EPR v členskom štáte, dohromady neprevýšia súdne poplatky bežného občianskeho súdneho poriadku bez predchádzajúceho konania o európskom platobnom rozkaze v tomto členskom štáte.“⁴⁸

Konkrétnu výšku nariadenie prenecháva na úpravu členského štátu. Výška poplatku teda nie je závislá od toho, či bol proti rozkazu podaný odpor a následne nariadené konanie alebo bolo konanie nariadené priamo. V tomto prípade je jednoznačne zrejmá snaha o to, aby bol EPR skutočne rovnocennou alternatívou pre vnútroštátne rozkazné konanie.

3.3.3 Návrh na vydanie EPR

Kompletná úprava náležitostí návrhu na vydanie EPR je upravená v článku 7 nariadenia. Návrh sa podáva na štandardizovanom formulári A, ktorý sa nachádza v prílohe č.1 nariadenia. Výhodou formulára je nielen možnosť jeho automatického spracovania, ale aj v tom, že formulár, v ktorom sú uvedené všetky podstatné náležitosti, umožní podávať návrh aj osobám bez odborného vzdelania. Vzorové formuláre sú dostupné vo všetkých úradných jazykoch EU. Z uvedených dôvodov je preto možné predpokladať, že práve v konaní o EPR nebude tak časté právne zastúpenie ako je tomu v iných súdnych konaniach (nariadenie EPR ho preto ani nepožaduje⁴⁹). Uvedené sa vzťahuje aj na podanie odporu odporcom. Možnosť takéhoto uľahčenia je samozrejme poskytnutá aj súdu tým, že súd vyplní formulár, nechá ho preniesť do príslušného jazyka a formátu a zašle

V článku 7 sa síce nachádza zjednodušený popis náležitostí návrhu, ktoré sú však bližšie popísané a špecifikované vo vzorovom formulári. V počiatočnej časti návrhu je potrebné vyplniť označenie a adresu súdu, ku ktorému je návrh adresovaný, ďalej označiť strany (navrhovateľa a odporcu vrátane ich zástupcov, ak ich majú). Ďalej je potrebné odôvodniť príslušnosť súdu.⁵⁰ Vo formulári sú v bode 4 uvedené členské krajiny, z ktorých každá má pridelený jeden kód, ktorý vyberie a napíše do jednotlivých kolóniek.

V ďalšej časti formulára je navrhovateľ povinný špecifikovať svoju pohľadávku. Konkrétne pôjde o popis skutočností o ktoré opiera svoj nárok, výšku istiny vrátane príslušenstva, t.j. úroku a zmluvnej pokuty⁵¹, nákladov a označenie dôkazných prostriedkov podporujúcich jeho nárok. K návrhu nie je potrebné fyzicky priložiť dôkazy uvedené v návrhu, ale postačí iba ich popis.

Na záver formulára navrhovateľ uvedie dátum, podpisom potvrdí prehlásenie, že údaje uvedené v návrhu sú podľa jeho najlepšieho vedomia a svedomia pravdivé a že si je vedomý toho, že nepravdivé prehlásenie by mohlo viesť k následným postihom. Dôležitou výhodou rozkazného konania podľa nariadenia EPR je tiež to, že žalobca môže k návrhu uviesť, že v prípade podania odporu odporcom nesúhlasí s prevedením veci automaticky

⁴⁸ Článok 25 ods. 1 nariadenia EPR

⁴⁹ viď čl. 24 nariadenia EPR

⁵⁰ Pozri kapitola 3.3.2

⁵¹ pri úroku z omeškania je potrebné uviesť sadzba úroku a časové obdobie, za ktoré je úrok požadovaný, pokiaľ k istine neprináleží zákonný úrok, podľa práva štátu, kde má byť platobný rozkaz vydaný

do bežného občianskeho súdneho konania.⁵² To môže uskutočniť aj neskôr v samostatnom podaní, ktoré však musí dôjsť súdu najneskôr pred vydaním EPR. Návrh je následne možné súdu podať písomne alebo prostredníctvom iných komunikačných prostriedkov prípustných v štáte vydania EPR.⁵³

V zmysle článku 8 nariadenia „Súd, ktorý obdrží návrh na vydanie EPR, posúdi čo najskôr a na základe návrhu, či sú splnené požiadavky stanovené v článkoch 2, 3, 4, 6 a 7 a či sa nárok javí ako opodstatnený. Toto posúdenie je možné vykonať automatizovaným postupom.“

Ani otázku **doplnenia a opravy návrhu** Nariadenie o EPR neponecháva právu členského štátu, ale upravuje ju priamo. V prípade ak návrhu nemá niektorý z povinných náležitostí a návrh nie je zjavne neopodstatnený a neprípustný⁵⁴, poskytne súd žalobcovi možnosť návrh doplniť alebo opraviť. Úkon súdu, ktorým vyzve žalobcu o opravu, má byť takisto uskutočnený na štandardizovanom formulári „B“, ktorý tvorí prílohu č. II. nariadenia EPR. Súd na opravu stanoví určitú lehotu, ktorú považuje za primeranú okolnostiam a ktorú môže podľa svojho uváženia aj predĺžiť. Žalobca obdrží formulár s prehľadnou tabuľkou, kde súd vyznačil jeden z dôvodov, prečo je podanie neúplné spolu so stručne špecifikovanou príčinou tejto neúplnosti.

Ďalším prvkom v európskom rozkaznom konaní, ktorý doposiaľ nemá v slovenskom právnom poriadku obdobu, je možnosť súdu rozhodnúť o návrhu iba v takom rozsahu, v ktorom skutočnosti odôvodňujú uplatňovaný nárok. Z českých autorov práve Králová upozorňuje na určitú neistotu v českom (obdobne aj v slovenskom – pozn. autora) právnom poriadku, ktorú môže **inštitút zmeny** vyvolať, keďže tento nie je v našich podmienkach doposiaľ známy.⁵⁵

Ak sú požiadavky podľa článku 8 teda splnené iba pre časť nároku, súd o tom informuje žalobcu a použije k tomu vzorový formulár C uvedený v prílohe č. III. Žalobca je povinný v primeranej lehote vyjadriť, či súhlasí alebo nesúhlasí s vydaním EPR len na časť určenú súdom. Žalobca k odpovedi využije opäť vzorový formulár C, ktorý zašle vyplnený naspäť príslušnému súdu.

Pokiaľ žalobca prijme návrhu súdu, súd vydá európsky platobný rozkaz pre tú časť nároku, ktorá sa týka riadne vyšpecifikovanej a odôvodnenej časti žalobcovho nároku. Ostatnú časť nepriznaného nároku si bude môcť žalobca uplatňovať v riadnom civilnom konaní. Ak žalobca návrh súdu odmietne alebo sa nevyjadrí v stanovenej lehote, súd musí návrh na vydanie EPR odmietnuť v celom rozsahu.

Na základe vyššie uvedených skutočností a v súlade s článkom 11 Nariadenia o EPR súd **odmietne** návrh pokiaľ:

- a) nie sú splnené podmienky stanovená v článkoch 2, 3, 4, 6 a 7 alebo
- b) nárok je zjavne neopodstatnený alebo
- c) žalobca neodpovie v stanovenej lehote na výzvu súdu o doplnenie alebo opravu návrhu

⁵² Táto možnosť akéhosi automatického zastavenia súdneho konania v prípade podania odporu odporcom v slovenskom právnom poriadku nejestvuje

⁵³ formulárová forma podania vylučuje podanie ústne do protokolu alebo telegraficky

⁵⁴ tieto pojmy nariadenie nedefinuje, a preto bude záležať najmä na právnom výklade súdu

⁵⁵ KRÁLOVÁ M., Nařízení (ES) o evropském platebním rozkazu, Bulletin advokacie, 2007, roč. 37, č. 3, s. 72.

d) žalobca neodpovie v stanovenej lehote na výzvu súdu, či súhlasí s vydaním EPR len na časť nároku Žalobca bude o dôvodoch odmietnutia informovaný pomocou vzorového formulára D uvedeného v prílohe IV. Proti odmietnutiu nie je možné podať žiadny opravný prostriedok, ale žalobcovi je stále ponechaná možnosť podať návrh na vydanie EPR opäť, prípadne využiť iný dostupný druh konania.⁵⁶

3.3.4 Vydanie a doručovanie EPR

Ak sú splnené všetky požiadavky stanovené v článku 8 vydá súd EPR. Pre zdôraznenie charakteru skráteného konania nariadenie vo svojom článku 12 ods. 1 ukladá povinnosť súdu, tak uskutočniť „čo najskôr, obvykle do 30 dní od podania návrhu“. Nevýhodou však je, že sa jedná iba poriadkovú lehotu a jej nedodržanie preto nemá žiadne právne následky. EPR sa vydáva na štandardizovanom formulári E, ktorý sa spolu s kópiou návrhu na jeho vydanie (formulár A bez dodatku č. 1 a dodatku č.2) zašle žalovanému. Vo formulári je uvedený súd, ktorý platobný rozkaz vydal, spisová značka, dátum vydania, označenie procesných strán, ich zástupcov. Následne ku koncu formulára je uvedený výrok:

„v súlade s článkom 12 nariadenie (ES) č. 1896/2006 vydal súd tento európsky platobný rozkaz na základe priloženého návrhu. Na základe tohto rozhodnutia sa Vám prikazuje zaplatiť žalobcovi táto čiastka:...“.

Za výrokom je označený žalovaný a dlžná čiastka (vrátane úrokov, zmluvnej pokuty a nákladov konania). Úplne v závere formulára sa nachádza poučenie o procesných právach žalovaného, ktorý ma možnosť najmä napadnúť platobný rozkaz odporom. V poučení sa nachádza aj vysvetlenie počítanie lehôt podľa nariadenia rady (EHS) č. 1182/71 zo dňa 3.6.1971 podľa ktorého lehota zahŕňa aj dni pracovného pokoja (sobota, nedeľa a štátny sviatok). Ak pripadá posledný deň lehoty na deň pracovného pokoja, skončí táto lehota rovnako ako v slovenskom právnom poriadku, najbližší pracovný deň. Štátne sviatky sa berú podľa štátu súdu v ktorom konanie prebieha.

Problematika doručovania je už konvenčne súčasťou základných pilierov medzinárodného práva súkromného a procesného a hoci je význam tejto právnej oblasti pomerne podceňovaný, jedná sa o ťažiskovú oblasť, ktorá môže ovlivniť vyriešenie celej rady otázok týkajúcich sa vzťahov s medzinárodným prvkom.⁵⁷ NEPR neustanovuje presné pravidlá, ale doručovanie má prebehnúť v súlade s vnútroštátnymi predpismi spôsobom, ktorý spĺňa minimálne normy stanovené v Nariadení. Nariadenie úplne ponecháva na vnútroštátnom právnom poriadku otázku, kam bude žalovanému doručované a kto doručovanie vykoná. Pre otázku spôsobu doručovaniu už následne ustanoví minimálne štandardy, ktoré musí spôsob doručenia ER spĺňať. Nariadenie rozlišuje dve základné formy doručenia, a to doručenie s dokladom o prijatí žalovaným (čl. 13 Nariadenia) a doručenie bez dokladu o prijatí žalovaným (čl. 14 nariadenia). V zásade iba prvá forma doručenia je úplne nespochybniteľná, pretože len v tomto prípade je plne preukázateľné, že platobný rozkaz bol skutočne doručený k rukám žalovaného.⁵⁸

⁵⁶ článok 11 ods. 2 a 3 nariadenia EPR

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. Doručování v komunitárním a mezinárodním právu soukromém - především v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodci. Bulletin advokacie. 2006, roč. 36, č. 6, s. 24.

⁵⁸ samozrejme v tomto prípade prichádza do úvahy aj odopretie prijatia písomnosti, čo má za následok rovnaké právne účinky

Nariadenie o EPR v článku 13 určuje možnosť doručenie niektorým z taxatívne uvedených spôsobov:

- a) osobné doručenie, pri ktorom žalovaný podpíše potvrdenie o prijatí s uvedením dátumu prijatia listiny
- b) osobné doručenie, pri ktorom doručovateľ podpíše dokument, že žalovaný dokument prijal alebo odoprel prijatie bez akéhokoľvek dôvodu, a dátum doručenia
- c) doručenie poštou, pri ktorom žalovaný podpíše a odošle späť potvrdenie o prijatí s uvedením dátumu prijatia
- d) doručenie elektronickými prostriedkami, akým je fax alebo elektronická pošta, pri ktorých žalovaný podpíše a odošle späť potvrdenie o prijatí s uvedením dátumu prijatia

EPR však môže byť doručený aj bez potvrdenia žalovaného. Tieto spôsoby sa majú podľa nariadenia vyznačovať vysokým stupňom pravdepodobnosti, že PR bol žalovanému doručený.

Nariadenie v čl. 14 rozlišuje nasledovné druhy doručenia:

- a) osobné doručenie na osobnú adresu žalovaného osobám, ktoré s ním žijú v spoločnej domácnosti alebo tam sú zamestnané
- b) osobným doručením do prevádzkarne žalovaného osobám, ktoré žalovaný zamestnáva (tento druh doručovania je možný iba v prípade živnostníka a právnickej osoby)
- c) uloženie v poštovej schránke žalovaného
- d) uloženie platobného rozkazu na pošte alebo na príslušnom štátnom úrade a umiestnením písomného oznámenia o tomto uložení do poštovej schránky žalovaného za predpokladu, že dokument je jasne označený ako dokument súdu alebo že je v dokumente výslovné uvedené, že doručenie sa na základe uvedeného oznámenia považuje za uskutočnené a začínajú bežať lehoty
- e) doručením poštou bez potvrdenia podľa odseku 3 (viď ďalej), pokiaľ má žalovaný adresu v členskom štáte pôvodu
- f) doručenie elektronickými prostriedkami s automatickým potvrdením o doručení za predpokladu, že žalovaná strana výslovne tento spôsob doručenia dopredu prijala

Je potrebné dodať, že týmito spôsobmi nie je možné doručiť, ak nie je adresa žalovaného s istotou známa.⁵⁹

Naviac doručenie podľa písmen a), b), c) a d) musia byť potvrdené pomocou:

- dokladu podpísaného príslušnou osobou, ktorá doručenie uskutočnila, s uvedením spôsobu doručenia, dátumu doručenia a ak bol PR doručený inej osobe ako žalovanému, aj meno osoby a jej vzťah k žalovanému
- potvrdenia o prijatí osobou, ktorej bol platobný rozkaz doručený podľa písm. a) a b)

Ako už bolo uvedené, konkrétny spôsob doručenia je ponechaný na vnútroštátnych právnych predpisoch daného členského štátu. Preto ak vnútroštátne právo stanoví podmienky prísnejšie (ako napr. v slovenskom právnom poriadku potvrdenie o doručení formou doručenky), bude na územie tohto štátu EPR doručovaný spôsobom, ktorý bude vyhovovať týmto podmienkam. Čo v prípade nedoručiteľnosti platobného rozkazu? Koncepcia rozkazného konania vychádza z možnosti odsunu obrany do štádia po vydaní rozhodnutia. V tom prípade, ak

⁵⁹ Čl. 14 ods. 2 nariadenia

nebude žalovanému poskytnutá možnosť sa brániť ani v tomto štádiu (z dôvodu nedoručenia rozhodnutia), dôjde tým k porušeniu práva na spravodlivý proces. Takéto rozhodnutie teda nikdy nebude vyvolávať právne účinky.

3.3.5 Opravné prostriedky

Základným prostriedkom, ktorým sa môže žalovaný brániť voči vydanému EPR je odpor. Inštitút odporu ako procesná forma obrany žalovaného *sui generis* je v európskej a slovenskej právnej úprave až na drobné odlišnosti v podstate zhodná.

Rovnako ako pre všetky ostatné podania v EP konaní aj pre odpor sa použije vzorový formulár typu F uvedeného v prílohe VI. nariadenia. V zmysle ods. 23 Preambuly by však sudy „*mali zohľadňovať aj iné písomné formy odporu, ak sú jednoznačne vyjadrené.*“ „*Odpor sa podáva v listinnej podobe alebo pomocou iných komunikačných prostriedkov vrátane elektronických, ktoré daný členský štát pôvodu uznáva a ktoré má súd k dispozícii.*“⁶⁰ Čo je dôležité, žalovaný nárok oba poprie a nemusí uvádzať dôvody, ktoré ho k tomu viedli (čl. 16 ods.3). Žalovaný vo formulári vyplní iba označenie súdu, spisovú značku, špecifikuje účastníkov vrátane ich zástupcov ak sú ustanovení. Na záver formulár obsahuje právnu vetu: „*Podávam týmto odpor proti európskemu platobnému rozkazu vydanému dňa ...*“ bez potreby akéhokoľvek odôvodnenia.

Lehota na podanie odporu je 30 dní, čo je opodstatnené z dôvodu nutnosti cezhraničného doručovania. Ide o lehotu procesnoprávnu (t.j. k zachovaniu lehoty stačí podať odpor posledným dňom na súde alebo odovzdať doručujúcemu orgánu), ktorá začína plynúť dňom doručenia rozhodnutia žalovanému.

Počítanie lehôt sa riadi Nariadením Rady (EHS) č. 1182/71 zo dňa 3.6.1971, ktorým sa určujú pravidlá pre lehoty, dátumy a termíny. Žalovaný v zmysle tohto nariadenia nemá právo požiadať o predĺženie lehoty a v prípade, že lehotu nesplní, bude to mať za následok nadobudnutie vykonateľnosti platobného rozkazu. Odpor nepodlieha súdному poplatku (čl. 25 nariadenia EPR).

Rozoznávame dva účinky riadne a včas podaného odporu. Rozhodujúcou je v tomto prípade skutočnosť, či žalobca využil spomínaný dodatok č.2 k formuláru A, v ktorom uviedol, že nedáva súhlas s prevedením veci do riadneho občianskeho súdneho konania. Využitím dodatku konanie podaním odporu európske rozkazné konanie končí. Tento prípad je veľmi špecifickou záležitosťou nariadenia a právne poriadky jednotlivých členských štátov s takouto možnosťou nepočítajú. Treba upozorniť, že sudy môžu dôjsť k rozdielnemu riešeniu prekážky *rei iudicatae*. V zmysle článku 17 ods. 2 nariadenia však: „*Pokiaľ žalobca uplatnil dvoj nárok pomocou európskeho platobného rozkazu, nie je tým dotknuté jeho postavenie vnútroštátneho práva v následnom riadnom občianskom súdnom konaní.*“ V prípade, že takto neučinil, konanie automaticky prechádza do riadneho konania pred príslušným súdom členského štátu pôvodu. Aj toto konanie sa riadi vnútroštátnymi predpismi súdu, ktorý európsky platobný rozkaz vydal a z toho dôvodu je celkom na vnútroštátnej úprave daného členského štátu, aký postup bude nasledovať po podaní odporu.

⁶⁰ čl. 16 ods. 4 nariadenia

Podľa Macura je možné podanie odporu považovať za dostatočnú formu obrany žalovaného, ktorý tak dosiahne toho, že platobný rozkaz nenadobudne právoplatnosť a vykonateľnosť.⁶¹

Nariadenie vedľa odporu upravuje ešte jeden mimoriadny opravný prostriedok, ktorý sa uplatňuje až po tom, čo sa EPR stal právoplatným a vykonateľným (t.j. došlo k uplynutiu lehoty na podanie odporu). Je upravený v článku 20 a označuje sa ako „*preskúmanie vo výnimočných prípadoch*“. Takýmito výnimočnými prípadmi sú, ak (i) bol platobný rozkaz doručený bez dokladu o prijatí a doručenie nebolo uskutočnené dostatočne včas, aby bolo žalovanému umožnené pripraviť sa na obhajobu, a to bez akéhokoľvek zavinenia z jeho strany alebo (ii) žalovaný nemohol poprieť nárok z dôvodu vyššej moci alebo mimoriadnych okolností, ktoré nezavinil alebo (iii) bol platobný rozkaz s ohľadom na požiadavky stanovené týmto nariadením zjavne vydaný chybné alebo z dôvodu iných výnimočných okolností. V prvých dvoch prípadoch je žalovaný dokonca povinný podať opravný prostriedok bezodkladne po tom, čo mu to objektívne možnosti dovoľia. Pokiaľ súd rozhodne, že preskúmanie je oprávnené na základe niektorého z uvedených dôvodov, stane sa európsky platobný rozkaz od počiatku neplatným. V prípade, že súd žiadosť zamietne s odôvodnením, že nie je splnený žiadny z uvedených dôvodov, zostane európsky platobný rozkaz v platnosti.

Proti uzneseniu, ktorým súd vyhovie žiadosti o preskúmanie nie je odvolanie prípustné. Po zrušení rozkazu však súd v konaní pokračuje, pretože je stále aktuálny samotný návrh na vydanie európskeho platobného rozkazu o ktorom je potrebné rozhodnúť. Inštitút preskúmania však v žiadnom prípade nie je možné považovať za ďalšiu možnosť podania odporu.

V praxi môže nastať situácia kedy súdu bude po vystavení prehlásenia vykonateľnosti doručený odpor, ktorý síce mohol byť odoslaný včas, ale z dôvodu zdržania na strane doručujúceho orgánu súdu nedošiel v lehote. Podľa niektorých autorov sa zahraničná literatúra prikláňa k tomu, že aj v takomto prípade sa žalovaný môže domáhať iba preskúmania podľa čl. 20 nariadenia EPR z dôvodu vydania EPR neprávom. Právo oprávneného na podanie návrhu na výkon rozhodnutia však nie je dotknuté a následné vydanie uznesenia o neplatnosti EPR sa tak prejaví až formou zastavenia výkonu.⁶²

Otázkou zostáva, či bude súčasne s EPR rozhodnuté aj o náhrade nákladov konania. Nariadenie vôbec v žiadnom ustanovení nerieši náklady konania. Riadnym opravným prostriedkom len proti výroku o nákladoch konania je podľa slovenského právneho poriadku odvolanie. Nariadenie sa však o tejto zvláštnej forme opravného prostriedky nezmieňuje. Z toho dôvodu sa javí jediná možnosť, t.j. podať odpor proti celému platobnému rozkazu.

Nariadenie nevyklučuje i možnosť podania ďalších opravných prostriedkov podľa vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu vydania EPR. U súdu iného členského štátu však nebude preskúmanie možné, a to ani za splnenia podmienok stanovených nariadením.

⁶¹ MACUR, J. Platební rozkaz v civilním procesu České republiky a zemí Evropské unie. Právní rozhledy. 2002, roč. 10, č. 5, s. 206.

⁶² VAŠKE, V. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, organizační složka, 2007. s. 254-255.

3.3.6 Vykonateľnosť a výkon EPR

Pokiaľ v lehote na podanie odporu nebol odpor podaný, súd, ktorý EPR vydal ho po prihliadnutí k primeranej dobe pre doručenie odporu (najmä vzhľadom na vzdialenosť) bezodkladne prehlási za vykonateľný, k čomu použije formulár G uvedený v prílohe VII.⁶³ Na druhej strane však nepodanie odporu neodstraňuje povinnosť splnenia ďalších tuzemských formálnych povinností stanovených právnym poriadkom členského štátu pôvodu. V prípade nutnosti výkonu rozhodnutia v inom členskom štáte EU je možné EPR nechať osvedčiť ako EET podľa nariadenia č. 805/2004, pričom takto osvedčený PR je následne vykonateľné vo všetkých členských štátoch EU. Tu si treba položiť otázku, či nutnosť potvrdenia EPR ako EET nie je zbytočná a či by v danom prípade nebolo efektívnejšie posunúť unifikáciu o ďalší stupeň vpred.⁶⁴

Výkon EPR sa riadi právom členského štátu výkonu a vykonáva sa za tých istých podmienok ako ktorékoľvek iné vykonateľné rozhodnutie vydané v členskom štáte výkonu.

V prípade, že žalobca žiada o výkon európskeho platobného rozkazu v inom členskom štáte, musí orgánom príslušným pre výkon v tomto štáte predložiť:

- a) vyhotovenie EPR prehláseného súdom štátu pôvodu za vykonateľný (t.j. vzorový formulár typu E a G), ktoré splňujú podmienky nevyhnutné pre overenie jeho pravosti
- b) preklad EPR do úradného jazyka členského štátu výkonu, ktorý musí byť overený oprávnenou osobou⁶⁵

Samotný návrh na výkon rozhodnutia nie je potrebné preložiť. Od žalobcu, ktorý žiada o výkon EPR sa nesmie z dôvodu, že je cudzím štátnym príslušníkom alebo z dôvodu, že nemá bydlisko ani nebýva v členskom štáte výkonu požadovať zloženie kaucie alebo vkladu.⁶⁶

Výkon EPR môže byť z podnetu žalovaného súdom členského štátu výkonu zamietnutý ak je EPR nezlučiteľný s predchádzajúcim rozhodnutím alebo platobným rozkazom vydaným skôr v ktoromkoľvek inom členskom štáte alebo tretej krajine za predpokladu, že:

- a) sa týka tej istej veci
- b) spĺňa podmienky nevyhnutné pre jeho uznanie v členskom štáte výkonu
- c) proti nezlučiteľnosti nemohla byť pri súdnom konaní v členskom štáte pôvodu vznesená námietka

Výkon rozhodnutia bude zamietnutý tiež vtedy, ak žalovaný vymáhanú čiastku dobrovoľne uhradí. V prípade ak žalovaný uhradí iba časť vymáhaného plnenia, súd zamietne výkon iba v tejto časti. A ako už bolo povedané, v žiadnom prípade nesmie byť v členskom štáte výkonu EPR preskúmaný vo veci samej (článok 22 ods. 2 a 3 Nariadenia).

⁶³ Článok 18 ods. 1 Nariadenia o EPR

⁶⁴ BRODEC, J. Evropský exekučný titul a evropský platebný rozkaz. Právnik. 2005, roč. 144, č. 9, s. 1038.

⁶⁵ bližšie pozri článok 21 ods. 2 psím. b) Nariadenia o EPR

⁶⁶ bližšie pozri článok 21 ods. 3 Nariadenia o EPR

Ak žalovaný požiada o preskúmanie rozhodnutia v zmysle článku 20, môže príslušný súd členského štátu výkonu na návrh povinného vykonávacie konanie obmedziť na ochranné opatrenia alebo podmieniť výkon zložením istoty, ktorú sám určí, alebo za výnimočných okolností vykonávacie konanie zastaviť.⁶⁷

3.4 Porovnanie s inými nástrojmi EU určenými na porovnateľné ciele

Nariadenie o EPR v zmysle článku 1 ods. 2 „*nebráni navrhovateľovi, aby pri uspokojení pohľadávky využil iné konanie dostupné podľa členského štátu alebo práva Spoločenstva.*“ Z uvedeného dôvodu považujem za potrebné poukázať aj dve alternatívy rozkazného konania, o ktorých môže veriteľ pri vymáhaní pohľadávky v oblasti cezhraničného konania uvažovať. Jedná sa o:

- Konanie o drobných nárokoch ktoré je rovnako formou zrýchleného a zjednodušeného cezhraničného konania, ktorého rozhodnutie je vykonateľné v celej EU a
- Inštitút Európskeho exekučného titulu pre nesporné nároky, vykonateľný na celom území EU

3.4.1 Európske konanie o drobných nárokoch

Inštitút európskeho konania o drobných nárokoch (ďalej ako „EKDN“) je upravený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej ako Nariadenie o EKDN), ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2009. Nariadenie má spoločnú filozofiu a korene s Nariadením o EPR a jeho základom bola takisto Zelená kniha.

Nariadenie o EKDN si kladie za cieľ zjednodušiť a zrýchliť konania v oblasti cezhraničných sporov s nízkou hodnotou a tým súčasne maximálne znížiť náklady, keďže práve tieto často v praxi odrádzajú veriteľa, aby sa púšťal do zložitého medzinárodného súdneho konania..

Svojím rozsahom z hľadiska vecnej pôsobnosti sa vzťahuje na občianske a obchodné veci v cezhraničných sporoch v prípadoch, kedy hodnota pohľadávky bez príslušenstva (úroky, výdavky a náklady) v čase doručenia tlačiva príslušnému súdu nepresahuje sumu 2.000 EUR. Odlišnosťou od EPR je skutočnosť, že sa môže jednať tak o peňažné, ako o nepeňažné pohľadávky. Pojem „cezhraničný spor“ má rovnaký význam ako u EPR, t.j. rovnako je potrebné v návrhu preukázať splnenie podmienky, že aspoň jeden z účastníkov má bydlisko alebo obvyklý pobyt v členskom štáte inom, ako v štáte konajúceho súdu.

Nariadenie o EKDN sa podobne ako Nariadenie o EET nevzťahuje na daňové, colné veci, správne veci, alebo nároky vyplývajúce zo zodpovednosti štátu.

Konanie sa obdobne ako v prípade EPR uskutočňuje pomocou štyroch štandardizovaných formulárov:

- a) žalobný formulár (typ „A“)
- b) žiadosť súdu o doplnenie alebo opravu žalobného formulára (typ „B“)
- c) formulár, ktorým sa odpovedá na žiadosť súdu podľa typu B (typ C“)
- d) osvedčenie o rozhodnutí vydanom v rámci konania o drobných nárokoch (typ „D“)

⁶⁷ Článok 23 Nariadenia o EPR

EKDN sa začína podaním žalobného návrhu (formulár typu „A“) s pripojenými dôkazmi príslušnému súdu. Žalobca vo formulári uvedie, či ide o peňažný alebo nepeňažný nárok a určí hodnotu nároku.

Nariadenie o EKDN vychádza z toho, že okrem priložených dôkazov by súd nemal k rozhodnutiu potrebovať ďalšie, inak je ohrozené vydanie rozhodnutia v takomto type konania.

Ak návrhový formulár nebol vyplnený správne a úplne, súd vyzve žalobcu prostredníctvom formulára typu „B“ o nápravu v primeranej lehote. Ak v uvedenej lehote nedostatky odstránené nie sú, súd žalobu zamietne. Sudcovi je tu ponechaná širšia možnosť slobodného uváženia ohľadne postupu v konaní, napríklad či nariadi pojednávanie, čo je pri klasickom prvostupňovom konaní povinnosť súdu.⁶⁸

Na rozdiel od konania o EPR v tomto prípade sa zasiela žalobný formulár A žalovanému, ktorý má možnosť reagovať vyplnením druhej časti tohto formulára. Žalovaný vyznačí, či nárok uznáva, dôvody prípadného úplného alebo čiastočného neuznania, podporné dôkazy, uvedie či žiada ústne pojednávanie, náhradu nákladov konania alebo dokonca chce uplatniť protipohľadávku.⁶⁹

Súd na základe takto vyplnených informácií a podkladov oboch strán vydá do 30 dní od doručenia rozhodnutie a osvedčenie o rozhodnutí v EKDN, alebo:

- a) si vyžiada od strán ďalšie podrobnosti ohľadne pohľadávky
- b) vykoná ďalšie dôkazy
- c) predvolá strany na ústne pojednávanie⁷⁰

V oblasti doručovania rozhodnutia, ktoré má pre konanie a jeho rýchlosť značný význam, Nariadenie odkazuje na Nariadenie č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (pozri nasl. kapitola).

Nariadenie neupravuje žiadny konkrétny opravný prostriedok a v tomto odkazuje v celom rozsahu na lex fori konajúceho súdu.

Zásadnou výhodou tohto konania je jeho rýchlosť, jednoduchosť a nenákladnosť, zásadnou výhodou rozhodnutia vydaného v tomto konaní je zase skutočnosť, že toto predstavuje európsky exekučný titul vykonateľný automaticky bez osobitného overovania vykonateľnosti na ktoromkoľvek súde ktoréhokoľvek členského štátu.

Rozhodnutie vydané v členskom štáte podľa pravidiel Nariadenia o EKDN je vykonateľné v inom členskom štáte bez nutnosti prehlásenia vykonateľnosti a bez možnosti napadnúť jeho uznanie. K začatiu vykonávacieho konania je potrebné navrhovateľom predložiť rozsudok (musí spĺňať podmienky potrebné na preukázanie jeho pravosti) a osvedčenie o vykonateľnosti (vydané na tlačive „D“).

Vykonávacie konanie sa riadi právom členského štátu výkonu (čl. 21 ods. 1). Úprava inštitútov zamietnutia, zastavenia a obmedzenia výkonu rozhodnutí je veľmi podobná s EPR, t.j. jedná sa o výnimočné dôvody. Výkon môže súd na návrh odporcu zamietnuť, ak je rozsudok nezlučiteľný s predošlým rozsudkom vydaným

⁶⁸ KNAPOVÁ, J. K evropskému řízení o drobných nárocích. Právní zpravodaj. 2007, roč. 8, č. 8, s. 12.

⁶⁹ vid' bližšie čl. 5 ods. 6 Nariadenia o EKDN

⁷⁰ článok 7 ods. 1 nariadenia EDN

v ktoromkoľvek členskom štáte za predpokladu, že sa týkal toho istého predmetu a spĺňa podmienky potrebné na jeho uznanie v štáte výkonu, ak nezlučiteľnosť nebola a nemohla byť vznesená ako námietka v konaní súdu členského štátu vydania.

Z hľadiska porovnania inštitútov EPR a EKDN je jednoznačné, že oba konania predstavujú zjednodušené formy konania, ktoré majú za cieľ zjednodušiť, zrýchliť a zlacniť konanie pri vymáhaní pohľadávok v cezhraničnom obchodnom styku, a oba majú byť automaticky vykonateľné exekučné tituly na celom území EU. Tým ale ich podobnosť končí.

V prvom rade - charakter konania má absolútne inú povahu a postavenie v rámci civilnoprávneho procesu, keďže EPR je osobitným druhom konania, ktoré nenahrádza vnútroštátnu úpravu a v prípade podania opravného prostriedku proti jeho vydaniu nasleduje klasické dvojinštancné konanie podľa vnútroštátneho práva členského štátu príslušného na konanie v zmysle Nariadenia Brusel I.

EKDN naopak v celom rozsahu nahrádza prvostupňové konanie podľa vnútroštátneho právneho poriadku, s tým, že už podanie opravného prostriedku sa riadi v celom rozsahu podľa vnútroštátneho práva členského štátu príslušného na konanie v zmysle Nariadenia Brusel I.

Okrem toho sa odlišujú:

- 1/ predmetom prejednávaných nárokov (pri EPR je limitovaná povaha nároku na peňažné nároky, pri EKDN je limitovaná horná hranica hodnoty sporu)
- 2/ odlišným priebehom (v konaní o vydanie EPR súd dokazovanie vrátane vyjadrenia odporcu a prípadného pojednávania podľa svojej úvahy nevykoná, pri EKDN vykoná)

Z uvedeného vyplýva, že ak pohľadávka spĺňa podmienky pre uplatnenie formou EKDN, aj EPR môže vzniknúť dilema, ktoré konanie zvoliť.

Z pohľadu toho, že EKDN predstavuje už prvostupňové konanie, voči ktorému je možné už len druhostupňové konanie, ktoré je posledné, sa môže javiť na prvý pohľad výhodnejšie.

Na strane druhej, ak má navrhovateľ dôkazy preukazujúce nespornosť pohľadávky tak, že sú splnené podmienky pre vydanie EPR, je výhodnejšia táto forma napriek riziku, že bude podaný odpor, z dôvodu, že toto konanie je výrazne operatívnejšie a rýchlejšie. Navyše, nič nevyklučuje pokračovať po podaní odporu začatím nového EKDN, v tom prípade však môže byť jediným problémom otázka vrátenia súdneho poplatku, ktorá je prenechaná príslušnej vnútroštátnej úprave

3.4.2 Európsky exekučný titul pre nesporné nároky

Inštitút Európskeho exekučného titulu pre nesporné nároky je upravený Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (ďalej ako „Nariadenie o EET“).

Cieľom tohto inštitútu je opatriť rozhodnutie vydané v členskom štáte, ktoré nespĺňa podmienku európskeho exekučného konania, t.j. je vykonateľné výlučne v štáte pôvodu, doložkou, ktorá mu umožní vykonateľnosť v celej EU. Osobitné konanie o uznaní a výkone totiž komplikuje vymáhanie pohľadávok a pôsobí ako prekážka rozvoja vo vnútornom trhu EU.⁷¹

Nariadenie o EET umožňuje alternatívne k Nariadeniu Brusel I zjednodušiť proces medzi členskými štátmi týkajúci sa konania o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutia vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam o nesporných pohľadávkach tým, že proces rozhodovania o uznaní a výkone prenáša na štát pôvodu. Na vydanie a zrušenie osvedčenia o EET je príslušný súd, ktorý rozhodnutie vydal.⁷²

Výsledkom použitia Nariadenia o EET by malo byť zrýchlenie a zjednodušenie výkonu rozhodnutí v iných členských štátoch tým, že rozhodnutia budú vykonané bez medzitýmných opatrení v iných členských štátoch pred ich výkonom.

V štáte výkonu by sa s rozhodnutím vydaným ako EET teda malo zaobchádzať rovnako ako s tuzemským rozhodnutím.⁷³ Preto pokiaľ by sa veriteľ rozhodol postupovať podľa nariadenia o EET, vyhne sa procesu uznávania a vyhlásenia vykonateľnosti exekučného titulu súdom členského štátu uskutočňujúceho výkon.

Nevýhodou je, že vecná pôsobnosť nariadenia EET je obmedzená iba na nesporné nároky, t.j. nárok na výplatu určitej peňažnej sumy, ktorá sa stala splatnou alebo ktorej dátum splatnosti je uvedený v rozhodnutí, v súdnom zmiere alebo na verejnej listine. Podľa preambuly k Nariadeniu o EET by pojem nesporné nároky mal zahŕňať všetky situácie, v ktorých dlžník preukázateľne nepopiera charakter alebo výšku peňažného nároku a v ktorých veriteľ získal proti dlžníkovi buď súdne rozhodnutie alebo iný vykonateľný titul, ktorý vyžaduje výslovný súhlas dlžníka.⁷⁴ Na tento pojem sa vzťahuje aj situácia, kedy síce dlžník námietku vzniesol, ale na následné pojednávanie sa už nedostavil. Táto skupina prípadov má za cieľ ochrániť záujmy veriteľov pred dlžníkmi, ktorí zneužívajú právo poprieť nárok s úmyslom získať čas.⁷⁵

Nariadenie o EET stanovuje podmienky, ktoré musia byť splnené aby mohlo byť rozhodnutie potvrdené ako európsky exekučný titul, pričom sa jedná o nasledovné podmienky:

- 1/ musí ísť o rozhodnutie v občianskej alebo obchodnej veci?
- 2/ rozhodnutie sa týka nesporného nároku na zaplatenie určitej peňažnej sumy, ktorá sa stala splatnou
- 3/ dodržali sa v pravidlá právomoci súdu stanovené v oddieloch 3 a 6 kapitoly II Nariadenia Brusel I
- 4/ dlžník súhlasil s nárokom

Ak dlžník nedal výslovný súhlas s nárokom, musia byť splnené aj ďalšie podmienky a to nasledovné:

- 5/ ak je spotrebiteľ dlžníkom, musí mať pobyt v štáte ktorý rozhodol

⁷¹ BRODEC, J. Evropský exekuční titul a Evropský platební rozkaz. Právník, 2005, č.9, s.1025

⁷² v prípade súdneho zmiere pôjde o súd, na ktorom bol súdny zmiere schválený a v prípade verejnej listiny krajský súd príslušný na vyššie overenie listín podľa § 62 zákona č. 97/1963 Zb.

⁷³ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. 7. vyd. Brno : Nakladatelství Doplněk, 2009. s. 417.

⁷⁴ Preambula, bod 5 nariadenia EET

⁷⁵ ZVOLSKÝ, L. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Bulletin advokacie. 200 6, roč. 36, č. 2, s. 35.

- 6/ dokument o začatí konania musel byť správne doručený (minimálne pravidlá na doručovanie sú v zásade identické s pravidlami Nariadenia o EPR) a dlžník riadne informovaný (ak nesplnené - je možné napraviť) ⁷⁶
- 7/ členský štát pôvodu dlžníkovi umožnil preskúmanie rozhodnutia ak boli dokázané vady doručenia, alebo sa dlžník nemohol o rozhodnutí dozvedieť bez svojho zavinenia

Účastníkom tohto konania je len oprávnený a proti uzneseniu o potvrdení EET nie je prípustné odvolanie. Vydanie potvrdenia o EET nie je rozhodovacou činnosťou súdu, keďže tu iba konštatuje skutočnosti, ktoré vyplývajú zo spisu a nerozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov konania. ⁷⁷

Vzťah medzi Nariadením Brusel I a Nariadením o EET je riešený v článku Nariadenia o EET, kde je uvedené, že nie je dotknutá možnosť žiadať o uznanie a výkon rozhodnutí, súdnych zmierov, či úradných listín o nespornom nároku podľa nariadenia Brusel I. Záleží teda len na navrhovateľovi, či u nárokov, ktoré spadajú pod obidve nariadenia navrhne postup podľa nariadenia Brusel I alebo či požiadava o vydanie EET podľa nariadenia EET. ⁷⁸

Podľa Nariadenia Brusel I žalobca podáva samostatný návrh na na prehlásenie vykonateľnosti rozhodnutia na súde členského štátu, kde sa žiada o výkon, t.j. v inom členskom štáte ako štáte pôvodu. To konanie o prehlásení vykonateľnosti komplikuje, predlžuje a predražuje. ⁷⁹ Proti prehláseniu o vykonateľnosti je navyše možné podať opravný prostriedok.

Postup podľa Nariadenia o EET by teda mal poskytnúť veriteľom výhodu, ktorá bude spočívať v tom, že pri výkone EET nebude potrebné predchádzajúce schválenie jeho vykonateľnosti členským štátom. Z toho dôvodu sa postup podľa Nariadenia Brusel I doporučuje iba v prípade, že nepôjde o nesporný nárok.

Vo vzťahu k právoplatnému EPR Nariadenie o EET nemá osobitný význam vzhľadom na automatickú vykonateľnosť EPR. Iná je situácia po podaní odporu. V takom prípade nastupuje bežné konanie na súde príslušného členského štátu, pričom keďže vo väčšine konaní, v ktorých bol vydaný v prvej fáze EPR, je napriek podanému odporu nárok nesporný, je možné po prebehnutí riadneho občianskeho súdneho konania požiadať súd pôvodu o vydanie EET, čo výrazne zjednoduší vymáhanie pohľadávky v inom členskom štáte, ako štáte pôvodu.

⁷⁶ bližšie pozri článok 16 a 17 nariadenia EET

⁷⁷ KASÍKOVÁ, M. EET - nová fáza komunitárny úpravy exekucí. Právny zpravodaj. 2006, roč. 7, č. 1, s. 11.

⁷⁸ Odst. 20 nařízení EET.

⁷⁹ ZVOLSKÝ, L. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Bulletin advokacie. 2006, roč. 36, č. 2, s. 35.

4/ Záver

4.1 Stručné porovnanie európskej a slovenskej právnej úpravy

Konanie o EPR je upravené relatívne nezávisle od vnútroštátnych konaní jednotlivých členských štátov obdobného charakteru a v žiadnom smere tieto nenahrádza, keďže je na rozdiel od vnútroštátnych zameraný na presne identifikovaný okruh sporov a to sporov s cezhraničným prvkom, ktoré naopak rozkazné konanie upravené vnútroštátnymi právnymi poriadkami naopak vylučuje zo skrátenej formy konania.

Európska úprava EPR zvolila jednostupňový nedôkazný model, ktorý sa uplatňuje aj v našej právnej úprave platobného rozkazu, čím je zabezpečený vysoký stupeň podobnosti oboch konaní.

V porovnaní s vnútroštátnou úpravou priniesla európska úprava tendenciu znížiť ochranu odporcu na úkor zabezpečenia vykonateľnosti EPR, čo je možné vidieť napríklad na prípustnosti náhradného doručenia EPR, čo je v podmienkach vnútroštátneho poriadku SR neprípustné a v praxi má často za následok zmarenie tejto možnosti konania z pohľadu navrhovateľa.

Medzi nesporné výhody EPR v porovnaní s vnútroštátnou úpravou patrí automatizovanosť postupu pomocou vzorových formulárov, ktoré nielenže zjednodušujú a urýchľujú proces vydania EPR, ale sú vytvorené tak, aby s nimi zvládol pracovať aj laik s cieľom znížiť náklady na trovy právneho zastupovania.

Pri porovnaní vecného obsahu európskeho a slovenského rozkazného konania je zrejmé, že aplikovateľnosť slovenského PR je širšia, keďže môže byť vydaný vo všetkých veciach vyplývajúcich z *občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov*...⁸⁰ – s výnimkou nárokov zo sociálneho zabezpečenia, čo je rovnako vyňaté v prípade EPR.

Z uvedeného vyplýva, že vydaním platobného rozkazu podľa slovenskej úpravy možno rozhodnúť aj vo veciach vyplývajúcich z manželských vzťahov, závetu, dedičstva, konkurzu a vyrovnania, ktoré sú z pôsobnosti Nariadenia o EPR vyňaté.

Konanie o EPR sa na rozdiel od našej právnej úpravy PR začína na návrh vo forme vzorového formulára s cieľom uľahčiť komunikáciu a umožniť automatické spracovanie, ak to vnútroštátna úprava pripúšťa.

⁸⁰ § 7 ods. 1 O.s.p.

Zákonné náležitosti návrhu na vydanie európskeho platobného rozkazu sú v podstate zhodné s náležitosťami návrhu na vydanie PR podľa slovenskej právnej úpravy, s tým rozdielom, že v prípade EPR je potrebné osobitne doložiť splnenie podmienky cezhraničného prvku.

Za tým účelom obsahuje formulár na podanie EPR osobitnú časť, v ktorej je potrebné vymedziť v čom pozostáva cezhraničný prvok prípadu a podľa ktorého kritéria Nariadenia Brusel I bola určená príslušnosť súdu.

V Nariadení o EPR je tiež na rozdiel od vnútroštátnej úpravy upravená možnosť žalobcu žiadať súd, aby v prípade podaného odporu nebola vec automaticky prevedená do bežného civilného konania. Túto možnosť má žalobca aj po podaní návrhu - až do samotného vydania EPR. Podľa názoru autora by zavedenie takéhoto inštitútu do nášho poriadku bolo vhodným riešením.

Konanie o EPR pripúšťa aj inštitút tzv. čiastočného EPR, t.j. možnosť súdu v rámci rozhodovania upraviť nárok žalobcu a dať mu možnosť v určitej lehote sa k upravenému nároku vyjadriť, či s ním súhlasí alebo nie. V prípade že súhlas prostredníctvom príslušného formulára doručí, je možné vydať tzv. čiastočný EPR v prípade, že súd neprizná žalobcovi nárok v plnej výške, má za to, že k plneniu nie sú povinní všetci žalovaní. Obdobnú možnosť konanie o PR podľa slovenskej vnútroštátnej úpravy nepozná.

EPR sa môže doručovať odporcovi v súlade s vnútroštátnym právom štátu doručenia, pričom nariadenie o EPR za predpokladu že to právny poriadok členského štátu pripustí, uznáva ako postačujúce aj formy doručenia, ktoré slovenský právny poriadok neprípúšťa z dôvodu nízkeho stupňa istoty skutočného doručenia adresátovi, napríklad:

- doručenie s dokladom podpísaným príslušnou osobou, ktorá uskutočnila doručenie, v ktorom sa uvádza, že odporca prijal dokument alebo ho bezdôvodne odoprel prijať a dátum doručenia,
- doručenie elektronickými prostriedkami, ako sú telefax alebo e-mail, doložené potvrdením o prijatí s uvedením dátumu prijatia, ktoré odporca podpísal a odoslal naspäť.

V prípade, že adresa odporcu je s určitosťou známa, pripúšťa Nariadenie o EPR dokonca ešte „mäkšie“ formy doručenia bez dokladu o prijatí odporcovi, ktorými môžu (opäť za predpokladu, že ich vnútroštátny poriadok zakotvuje ako prípustné pre túto formu konania) byť nasledovné:

- a) doručenie osobám, ktoré žijú s odporcom v tej istej domácnosti ako odporca alebo sú tam zamestnané,
- b) do prevádzkarne odporcu osobám, ktoré odporca zamestnáva, v prípade, ak odporca je samostatne zárobkovo činnou osobou alebo právnickou osobou

- c) uloženie rozkazu do poštovej schránky odporcu
- d) uloženie rozkazu na pošte alebo u príslušných orgánov verejnej moci a vloženie písomného oznámenia o tomto uložení do poštovej schránky odporcu,
- e) doručenie poštou bez dokladu o prijatí, ak má odporca adresu v členskom štáte pôvodu,
- f) elektronickými prostriedkami s automatickým potvrdením o doručení, za predpokladu, že odporca vopred výslovne súhlasil s týmto spôsobom doručovania.

Konštrukcia odporu ako opravného prostriedku proti vydanému rozhodnutiu v konaní o platobnom rozkaze sa na európskej a vnútroštátnej úrovni takmer nelíši. Jediná odlišnosť (okrem formulárovej formy podania) je 30-dňová lehota na podanie odporu v európskom konaní, oproti len 15-dňovej v slovenskej úprave, ktorá je nevyhnutná vzhľadom na predpokladanú vyššiu zložitosť cezhraničných vzťahov. Tu treba opätovne pripomenúť, že úprava počítania lehôt sa riadi nariadením č. 1182/1971, ktorým sa určujú pravidlá pre lehoty, dátumy a termíny. Tieto pravidlá sa však takmer nelíšia. Od vnútroštátnej úpravy počítania lehôt.

Podaním odporu k platobnému rozkazu v stanovenej lehote v oboch úpravách dochádza k zrušeniu platobného rozkazu a prevedeniu na bežné civilné konanie, s výnimkou možného zamedzenia tohto postupu osobitným požiadaním navrhovateľa, ktoré umožňuje iba európske konanie.

Inak sa podaním odporu čo i len jedným zo žalovaných ruší platobný rozkaz v celom rozsahu a to bez ohľadu na skutočnosť, či sa podaním odporu napáda len časť platobného rozkazu, alebo celý. Ani v európskom konaní štandardizovaný formulár F určený na podanie odporu, podanie čiastočného odporu neumožňuje.

Súdny poplatok za skrátené konanie vrátane následného bežného civilného konania nemôže byť vyšší ako poplatok za bežné konanie bez predchádzajúceho konania o platobnom rozkaze v tomto členskom štáte, čo zakotvuje rovnako európska aj vnútroštátna úprava. Výslovne sa zakazuje členským štátom stanovovať akékoľvek osobitné finančné povinnosti, vrátane kaucii, účastníkom konania z titulu ich pobytu v inom členskom štáte.

Náhradu nákladov konania žalobcu je možné rovnako vo vnútroštátnom aj v európskom konaní žiadať od odporcu. Nevýhodou v prípade európskeho konania je, že ak odporca nesúhlasí iba s nákladmi konania, je nútený podať odpor proti celému európskemu platobnému rozkazu.

Riešenie podľa slovenského práva je v tomto prípade rýchlejšie a hospodárnejšie, keďže umožňuje podať odvolanie iba proti výroku o nákladoch konania. v slovenskom rozkaznom konaní .

4.2 Stručné porovnanie EPR s inými inštitútmi cezhraničného vymáhania pohľadávok v EU

Nariadenie o EPR sa stalo prelomovým z toho pohľadu, že ako prvé zaviedlo samostatný typ konania, vyznačujúceho sa:

- 1/ jednoduchou formou pomocou formulárov, zabezpečujúcich ich automatické spracovanie
- 2/ zrýchlenou formou, kedy je súd na základe zjednodušenej procedúry povinný vydať rozhodnutie v najkratšej možnej, obvykle 30 - dňovej lehote a
- 3/ minimálnymi nákladmi, keďže vyplnenie formulára zabezpečuje schopnosť uplatniť nárok aj bez osobitnej znalosti právnej úpravy príslušného členského štátu, ktorého súd je na prejednanie veci príslušný a teda bez potreby advokátskeho zastúpenia

Toto konanie predznamenal príchod ďalšie opatrenia vo forme EKDN (pozri kapitola 3.4.1), ktoré hoci má limitovanú pôsobnosť pre oblasť pohľadávok s hodnotou do 2.000 EUR, predstavuje vyšší vývojový stupeň z toho pohľadu, že toto predstavuje alternatívu a teda môže nahradiť klasické prvostupňové súdne konanie podľa vnútroštátnej úpravy.

Oba konania (EPR a EKDN) sa čiastočne prekrývajú, keďže nič nebráni uplatniť peňažnú pohľadávku s hodnotou do 2.000 EUR formou EPR, alebo formou EKDN.

Dileme, ktoré konanie zvoliť, sa bližšie venujem v kapitole 3.4.1.

Záver hovorí v prospech návrhu EPR s doložkou, aby vec nebola postúpená na bežné konanie po podaní odporu, keďže v takom prípade je výhodnejšie iniciovať namiesto klasického vnútroštátneho konania EKDN.

Problém v podobe vrátenia súdneho poplatku za podaný návrh na vydanie EPR rieši vnútroštátna úprava členského štátu, ktorého súd vec prejednáva. Hoci nespadá do rámca tejto práce podrobné porovnanie úpravy podmienok vrátenia súdneho poplatku v prípade späťvzatia návrhu, alebo zastavenia konania pred prvým pojednávaním, je vysoko pravdepodobné, že úprava bude príbuzná úprave v Slovenskej republike, ktorá v takom prípade vrátenie súdneho poplatku navrhovateľovi po minimálnom krátení garantuje.

Nariadenie o EET nemá osobitný význam vo vzťahu k právoplatnému EPR vzhľadom na automatickú vykonateľnosť EPR, pokiaľ nie je podaný odpor. V takom prípade bude výhodou požiadať po ukončení konania súd pôvodu o vydanie EET, čo výrazne zjednoduší vymáhanie pohľadávky v inom členskom štáte, keďže väčšina nárokov kde bol EPR vydaný bude spĺňať podmienky aj pre vydanie EET.

4.3 Miera naplnenia očakávaní a formulovanie návrhov a východísk pre zlepšenie aplikačnej praxe

Nariadenie o EPR má z pohľadu navrhovateľa viacero nedostatkov:

1/ Nezakotvenie jasnej lehoty, dokedy musí byť EPR vydaný od doručenia bezvadného návrhu, jednoznačne možno označiť za najväčší nedostatok Nariadenia o EPR.

Článok 12 nariadenia o EPR zakotvil: „Ak sú splnené požiadavky ustanovené v článku 8, súd čo najskôr a obvykle do 30 dní od podania návrhu vydá európsky platobný rozkaz...“

Toto veľmi nejasné znenie majúce skôr odporúčajúci ako záväzný charakter právom spôsobuje obavy z toho, ako budú jednotlivé členské štáty dodržiavať lehotu a či v budúcnosti nespôsobia množstvo problémov práve značné rozdiely v lehotách dodržaných v jednotlivých štátoch a následky nedodržiavania tejto odporúčanej lehoty.

Keďže práve rýchlosť konania však predstavuje jednu z hlavných dôvodov prijatia nariadenia o EPR, očakávala sa v tomto smere väčšia prísnosť úpravy a ochota členských štátov garantovať istý stupeň istoty ohľadne lehôt vydávania EPR.

2/ Ďalším sporným bodom je otázka primeranosti ochrany práva na spravodlivý proces, versus záujem na rýchlosti konania

Ochrana odporcu proti neoprávnenému uplatneniu nárokov je dostatočne ošetrenú povinnosťou informovať účastníka o všetkých dôležitých bodoch žaloby, ako aj jeho procesných možnostiach, spoločne so zakotvením minimálnych štandardov pre doručovanie.

Hoci štandardy pre doručovanie nie sú nastavené v samotnom nariadení o EPR prísne, obsahuje výhradu, že doručovanie musí rešpektovať minimálne štandardy práva štátu, ktorého súd vo veci rozhoduje.

Tu väčšina štátov vrátane Slovenskej republiky vyznáva pri doručovaní platobného rozkazu veľmi prísne podmienky na preukázanie doručenia, čo má za následok, že veľká časť vydaných platobných rozkazov je následkom nedoručiteľnosti zmarená.

Tu je namieste zamyslenie, či by nebolo vhodné zmierniť prísnosť úpravy doručovania v prípade EPR za predpokladu prijatia opatrení.

Konkrétne by bolo riešením aplikovať podmienku doručenia do vlastných rúk bez náhradného doručenia na predžalobnú výzvu, namiesto samotného EPR. Dôvodom je skutočnosť, že väčšinou ak sa jedná o nepreberanie následkom úmyselných obštrukcií dlžníka, tento prvú zásielku prevezme, až následne keď mu je známe uplatnenie nároku, sa začne preberaniu vyhýbať, osobitne keď sa jedná o zásielky súdu.

Navyše v prípade neprevzatia zásielky by zmarenie konania o EPR následkom nemožnosti doručenia bolo známe pred podaním návrhu na EPR a navrhovateľ by vedel, že má voliť iné prostriedky, kde otázka doručovania je upravená menej prísne, prípadne by minimálne ušetril trovy súdneho konania.

Uvedený záver podporuje aj skutočnosť, že hoci právna úprava rozkazného konania v Slovenskej republike prešla dlhým vývojom, pričom nijak závažne nezaostáva za úpravami zahraničnými, často neplní funkciu účinného a zrýchleného konania práve z dôvodu zmarenia doručenia.

K doručovaniu sa ďalej viaže otázka nevyhovujúcich následkov v prípade nedoručenia platobného rozkazu čo i len jednému z viacerých žalovaných, to isté platí aj v prípade zrušenia rozkazu podaním odporu jedným z viacerých žalovaných.

3/ Ďalším problémom je konflikt miestnej príslušnosti. Hoci z článku 29 NB-I vyplýva, že ak je na konanie o vydanie EPR výlučná právomoc viacerých súdov, súd u ktorého bol podaný návrh neskôr, sa vyhlási za nepríslušný v prospech súdu, u ktorého bolo konanie začaté skôr, vyvstáva otázka čo v prípade, že sa o skôr podanom návrhu súd nedozvie.

4/ Zložité môže byť tiež s určitosťou identifikovať konkrétny vnútroštátny orgán, na ktorý je potrebné návrh doručiť, keďže toto neupravuje priamo Nariadenie o EPR. a veľké rezervy majú aj samotné orgány aplikujúce Nariadenie o EPR, na ktorých nie sú vyčlenené osobitné útvary venujúce sa tejto forme cezhraničných podaní a personál často nie je dobre vyškolený.

Problémy v praxi môžu vyplynúť aj z toho, že veľké množstvo procesných otázok je zverené vnútroštátnym právnym poriadkom jednotlivých štátov, čo okrem rozdielneho trvania konania môže smerovať aj k ďalším neželaným rozdielom.

Tieto okolnosti vedú k prieťahom a tým mareniu účelu konania o EPR napriek tomu, že za účelom spolupráce a vzájomného prepojenia súdov členských krajín boli prijaté právne normy, najmä:

- Nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach
- Rozhodnutie Rady z 28. mája 2001 o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci

Spracovanie témy EPR sa stretávalo s problémami vzhľadom k dostupnosti zdrojov. To túto tému síce robilo náročnou, ale o to viac aktuálnou a zaujímavou.

Za významný nedostatok pri skúmaní danej témy možno vyhodnotiť absenciu zavedenia osobitných pravidiel na porovnanie praxe v jednotlivých krajinách a jej vyhodnocovanie v interakcii s využívaním iných právnych nástrojov v oblasti cezhraničného vymáhania pohľadávok, ktoré sú alternatívne účastníkom k dispozícii.

O výsledkoch spolupráce v oblasti praktického riešenia problémov obdobného charakteru zatiaľ nie sú dostupné podrobnejšie informácie a je pravdepodobné, že spolupráca prebieha skôr všeobecne a formálne, ako riešením konkrétnych právnych otázok a problémov.

Je však isté, že ako väčšina nových inštitútov vyžaduje jeho etablovanie sa v právnom poriadku a praxi určitý čas s prihliadnutím na to, že cezhraničný charakter tohto inštitútu predstavuje samostatné sťaženie tohto procesu.

Ako bude konanie o EPR vplývať na podnikanie v členských krajinách, resp. ako ovplyvní vnútroštátne konania v jednotlivých členských štátoch, ukáže až ďalší vývoj v nasledujúcich rokoch.

V tejto veci budú zaujímavé závery uvedené v správe Komisie o globálnom zhodnotení dosiahnutých výsledkov aplikačnej praxe, ktorá by mala byť prezentovaná v roku 2013. Komisia na základe tejto správy pripraví návrh uskutočnenia potrebných zmien.

Napriek uvedeným nedostatkom však možno s určitosťou konštatovať, že inštitút EPR je úspechom európskej legislatívy a stal sa významným prostriedkom európskej integrácie v oblasti justičnej spolupráce a efektívne spĺňa stanovené ciele.

Takýto názor prezentuje aj Dávid, podľa ktorého konanie o EPR síce ešte nie je v praxi dokonale vyskúšané a zhodnotené, ale už dnes je možné konštatovať, že predznamenal správny smer pre ďalší vývoj.⁸¹

Tento inštitút sa stalo prelomový tým, že ako prvý zaviedol nové, samostatné, alternatívne popri vnútroštátnym prostriedkom právnej ochrany voliteľné európske konanie a vytýčil tak smer pre ďalší vývoj.

Na EPR sa od začiatku kladú veľké nároky, ktoré často nie sú úplne zlučiteľné, čo sa odrazilo na nedostatkoch analyzovaných vyššie.

Nenahraditeľným prínosom EPR je však jeho osobitné postavenie z hľadiska:

- jednoduchého a rýchleho konania, ktoré je možné zvládnuť aj bez právneho zástupcu a bez nutnosti ovládania cudzieho jazyka.
- automatickej a priamej vykonateľnosti na celom území EU
- nevylučovanie sa s inými právnymi nástrojmi, dokonca ich kombinovateľnosť (kombinovanie konania o EPR a EKDN v prípade pohľadávok do 2.000 EUR)

⁸¹ DÁVID, R. Evropský platební rozkaz v kontextu českého civilního procesu. In Interakce českého a evropského práva. Sborník příspěvků doktorského studia k výzkumnému záměru „Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004“. Brno : Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2009, s. 48-49

Knižná literatúra:

DÁVID, R. Evropský platební rozkaz v kontextu českého civilního procesu. In Interakce českého a evropského práva. Sborník příspěvků doktorského studia k výzkumnému záměru „Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004“. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2009

KODEK G. E. Rechberger W.H. Das Mahnverfahren in den Mitgliedsstaaten der EU Generalbericht.. In Order for Payment in the European Union, edited by Kodek G. E. - Rechberger W.H., LinkThe Hague : Kluwer Law International, 2001

HENDL J., 2005: Kvalitativní výzkum, Portál, Praha

SILVERMAN D., 2005: Ako robiť kvalitatívny výskum - praktická príručka, Ikar, Bratislava

ŠVAŘÍČEK R., ŠEĐOVÁ K., 2007: Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách, Portál, Praha

STRAUSS A., CORBIN J., 1999: Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie, Sdružení podané ruce a nakladatelství Albert

DISMAN, M. 2000, Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum

GAVORA, P.: Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výskumu. Bratislava : Regent, 2006

MIOVSKÝ, M.: 2006 Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada

HENDL J.. Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1997

BENČO J., Metodológia vedeckého výskumu, IRIS, Bratislava

PELIKÁNOVÁ, R., Platební rozkaz – Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha : Nakladatelství Linde Praha, 2000

WINTEROVÁ, Alena a kol.: Civilní právo procesní. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 238

URBAN R., Občiansky súdny poriadok – komentár, EPI,... komentár k §172

DRÁPAL L, BUREŠ J. a kol. Občanský soudní rad, Komentár I. vydání, Praha: C.H.Beck, 1009 s. 1158

Občiansky súdny poriadok – Úplné znenie s komentárom a judikatúrou po poslednej novele VII. ... /oranžová

VAŠKE, V. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, organizační složka, 2007. s. 254-255

KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. 7. vyd. Brno : Nakladatelství Doplněk, 2009. s. 417

TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, organizační složka, 2006. s. 44

Časopisová literatura:

HORÁK, P., ZAVADILOVÁ, M. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. Právní rozhledy. 2006, roč. 14, č. 22

BRODEC, J. Evropský exekuční titul a evropský platební rozkaz. Právník. 2005, roč. 144, č. 9

MACUR, J. Platební rozkaz v civilním procesu České republiky a zemí evropské unie. Právní rozhledy, 2002, č. 5

ŠIMÁČKOVÁ, K.; KOLÁČKOVÁ, J.: Právo na spravedlivý proces v prostoru Evropských společenství. Právní fórum. 2005, roč. 2, č. 11, s. 421. ISSN 1214-7966

KNAPOVÁ, J. Mezinárodní právo procesní v rámci Evropské unie. Právní rádce. 2006, roč. 14, č. 11, s. 47

PAVLOVÁ, P., DOLEŽEL, V. Evropský justiční prostor ve věcech civilních (Část XVII.) Právní fórum. 2006, roč. 3, č. 1, s. 3

HORÁK, P., ZAVADILOVÁ, M. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. Právní rozhledy. 2006, roč. 14, č. 22, s. 805.

KRÁLOVÁ M., Nařízení (ES) o evropském platebním rozkazu, Bulletin advokacie, 2007, roč. 37, č. 3, s. 72

BĚLOHLÁVEK, A. J. Doručování v komunitárním a mezinárodním právu soukromém - především v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodci. Bulletin advokacie. 2006, roč. 36, č. 6, s. 24

BRODEC, J. Evropský exekuční titul a evropský platební rozkaz. Právník. 2005, roč. 144, č. 9, s. 1038

KABELOVÁ, L.: K uplatňování principu dispozitivnosti v rozkazním řízení. Socialistická zákonnost, 1984, roč. 32, č. 9, s. 527

ZVOLSKÝ, L. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Bulletin advokacie. 2006, roč. 36, č. 2, s. 35

KASÍKOVÁ, M. EET - nová fáze komunitární úpravy exekucí. Právní zpravodaj. 2006, roč. 7, č. 1, s. 11

Právne predpisy:

Zákon č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisoch

Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník v znení neskorších predpisoch

Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisoch

Zákon č. 97/1963 Zb., o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom

Zákon č. 71/1992 Zb., o súdnych poplatkoch

Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach

Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní

Nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach

Rozhodnutie Rady z 28. mája 2001 o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci

Smernica Rady 2003/8/ES z 27. januára 2003 o zlepšení prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky

Judikatúra:

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 Obo 49/2000

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. januára 1999, sp.zn. 2 Cdo 124/98

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 24.6.2010, Cdo/39/2010

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14.7.2010, Cdo/2008/2009

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. 8. 2010, sp. zn. 4 M Cdo 8/2010

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 21.10.2010, sp.zn. 3Cdo/105/2010

Rozsudok ESD zo dňa 27.3.1979, vo veci C-143/78 Jacques de Cavel vs. Louise de Cavel

Rozsudok Súdneho dvora vo veci 144/86 Gubisch Maschinenfabrik KG proti Giulio Palumbo z 8. decembra 1987